

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	3 MAWRTH 2022
Pwnc / Testun:	Y STRATEGAETH GYFALAF
Aelod Portffolio:	Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad:	CLAIRE KLIMASZEWSKI – RHEOLWR CYLLID
Ffôn:	01248 752133
E-bost:	ClaireKlimaszewski@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	
A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau	
Dan Gôd Darbodus Ariannol diwygiedig CIPFA, Medi 2017, mae'n ofynnol bellach fod pob awdurdod yn cynhyrchu strategaeth gyfalaf. Yn y strategaeth gyfalaf hon, rhaid amlinellu'r cyd-destun tymor hir i benderfyniadau am wariant cyfalaf a buddsoddi. Pwrpas y gofyniad hwn yw sicrhau bod awdurdodau'n gwneud penderfyniadau ar gyfalaf a buddsoddi yn unol ag amcanion gwasanaethau ac yn rhoi ystyriaeth briodol i stiwardiaeth, gwerth am arian, doethineb ariannol, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd. Mae CIPFA wedi cyhoeddi canllawiau ychwanegol ar Strategaethau Cyfalaf yn 2021, sy'n cynnwys enghreifftiau o arfer da. Pwrpas y Strategaeth Gyfalaf hon yw ymgorffori'r gofynion hyn cymaint â phosibl o fewn yr amserlen fer cyn y dyddiad cau ar gyfer Strategaeth Gyfalaf 2022/23. Mae'r canllawiau'n cydnabod efallai na fydd gan Gyngorau'r gallu i gwrdd â'r canllawiau'n llawn ac mae'n annog awdurdodau lleol i ddatblygu eu strategaethau cyfalaf wrth i amser fynd rhagddo. Mae'r Rheolwr Gweithredol yn arwain ar ffordd ddiwygiedig o ymdrin â'r Strategaeth Gyfalaf am y cyfnod 2023/24 ac ymlaen. Argymhellion Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith:- Gymeradwyo'r Strategaeth Gyfalaf am 2022/23, fel y nodir yn atodiadau 1 a 2, ac argymhell bod y Cyngor llawn yn ei chymeradwyo.	
B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?	
Amherthnasol gan ei fod yn ofyniad gan CIPFA.	
C – Pam mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?	
Yn unol â gofynion CIPFA a Chyfansoddiad y Cyngor lle gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith argymhell bod y Cyngor llawn yn cymeradwyo Strategaeth Gyfalaf 2022/23.	
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?	
Bydd y Strategaeth Gyfalaf yn cael ei thrafod yn y Cyngor llawn, lle byddir yn gofyn iddo gymeradwyo Strategaeth Gyfalaf 2022/23.	

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn llywio'r hyn a gynhwysir ym mhob Cyllideb Gyfalaf flynyddol a gymeradwyir gan y Cyngor llawn.		
DD – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol)		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys	Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cynnwys strategaeth tymor hir mewn perthynas â Chymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu i gael gwelliannau tymor hir i ysgolion, buddsoddiad tymor hir yn Anheddau Cyngor y CRT a chymorth tymor hir i asedau presennol y Cyngor / offer TG newydd.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-	Nac ydi
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy-	Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cydnabod rôl bwysig gweithio mewn partneriaeth, yn enwedig mewn perthynas â bid Twf Gogledd Cymru.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwrch sut:-	Ydi, yn anuniongyrchol trwy'r ymgynghoriad ar Gynllun y Cyngor a chynlluniau gweithredol perthnasol a thrwy'r ymgynghoriad fel rhan o osod cyllideb gyfalaf flynyddol.
5	Nodwch effeithiau'r penderfyniad hwn ar yr agenda cydraddoldeb a'r iaith Gymraeg	Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn helpu i sicrhau bod adeiladau'n hygyrch fel bod modd i bawb gael mynediad iddynt ac mae'r strategaeth yn clustnodi cyllid ar gyfer Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl i unigolion ag anableddau.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad yn ei chael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Bydd y Strategaeth Gyfalaf yn cefnogi'r rhai dan anfantais gymdeithasol-economaidd yn uniongyrchol trwy wella cyfleusterau ysgol, cynyddu nifer y tai Cyngor a'u hadnewyddu, ymhlith prosiectau eraill.
7	Nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Mae'r prosiectau cyfalaf o fudd i'r Gymraeg, y Saesneg ac unigolion sy'n siarad ieithoedd eraill. Yn fwy uniongyrchol, bydd ysgolion newydd a'r rhai sydd wedi'u hadnewyddu o fudd i siaradwyr Cymraeg gan fod y rhan fwyaf o ysgolion Ynys Môn yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn addysgu iaith a llenyddiaeth Saesneg. Mae'r gofynion i gefnogi Môn-ddaliadau yn helpu i warchod diwylliant amaethyddol Ynys Môn, gan gynnwys yr iaith Gymraeg a siaredir gan lawer o denantiaid.

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Rheoli (UDRh) (gorfodol)	I'w drafod.
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Adroddiad y Swyddog Adran 151.
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	I'w drafod yn yr UDA.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol – dim goblygiadau staffio.
5	Eiddo	Mae gan yr Adain Mân-ddaliadau fewnbwn i'r Strategaeth Gyfalaf.
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	Trafodir Strategaeth Ysgolion Digidol 2022/23 yn y Strategaeth Gyfalaf.
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unryw gyrff allanol / eraill	Mae'r strategaeth hon yn cynnwys ymrwymiad i'r Cyngor weithio'n rhan o Fargen Twf y Gogledd.
F - Atodiadau:		
Atodiad 1 – Strategaeth Gyfalaf 2022/23 Atodiad 2 – Crynodeb o'r Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig Ddrafft 2022/23		
FF – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):		
Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys 2022/23, y Pwyllgor Gwaith, 3 Mawrth 2022; Cynllun Ariannol Tymor Canol 2022/23 i 2023/24, y Pwyllgor Gwaith, 27 Medi 2021; Rhaglen Gyfalaf Ddrafft 2022/23 - Cynigion Cychwynnol, y Pwyllgor Gwaith, 24 Ionawr 2022; Adroddiad ar y Raglen Gyfalaf 2022/23, y Pwyllgor Gwaith, 3 Mawrth 2022; Cyllideb Refeniw 2022/23, y Pwyllgor Gwaith, 3 Mawrth 2022; Cynllun Trosiannol y Cyngor 2022/23.		

Ynys Môn

Strategaeth Gyfalaf

2022/23

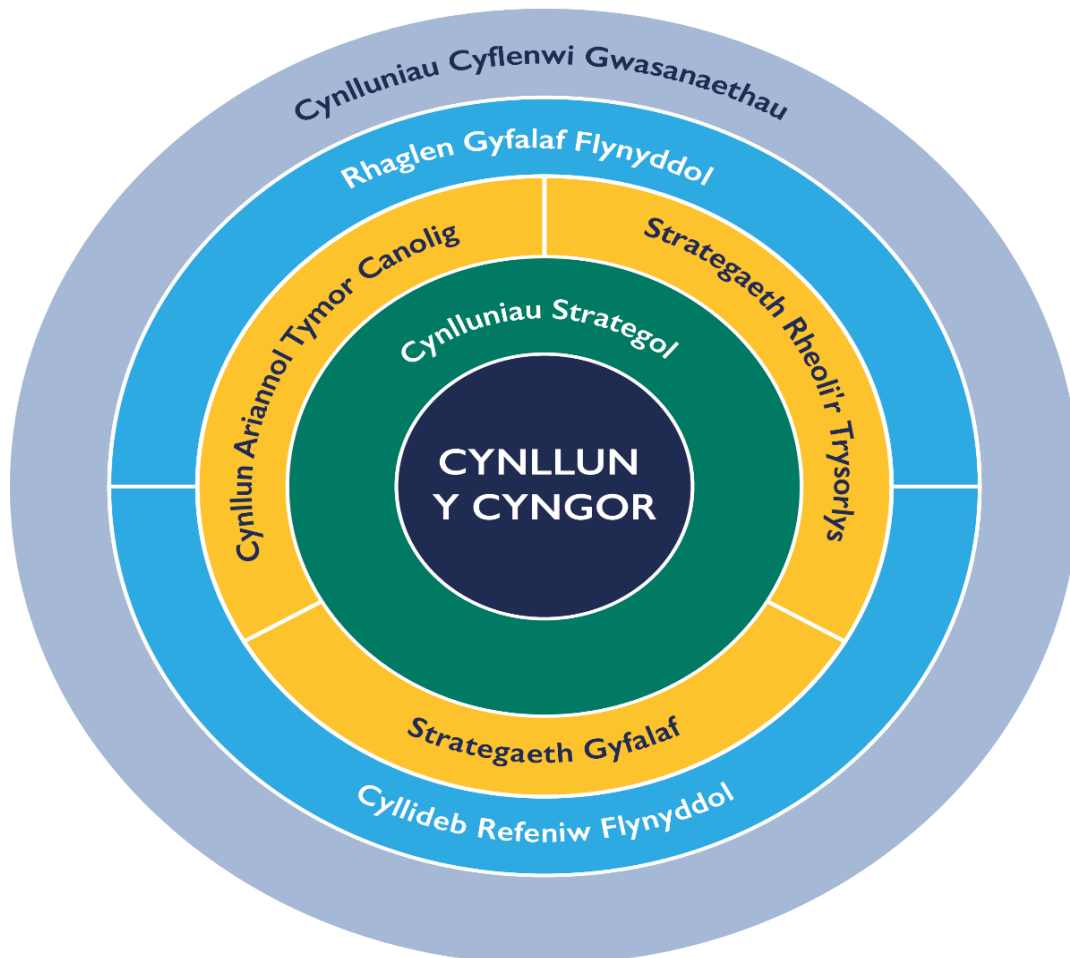
CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Cyngor Sir Ynys Môn Strategaeth

Gyfalaf 2022/23

1. Cyflwyniad

- 1.1** Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn rhan allweddol o gynllunio strategol y Cyngor ar gyfer y tymor byr, canolig a hir. Cynllunio strategol yw'r broses y mae'r Cyngor yn ei defnyddio i helpu i nodi beth ddylai ei flaenoriaethau a'i amcanion allweddol fod ar gyfer y flwyddyn nesaf ac i'r dyfodol. Mae hyn yn golygu gwaith ac ymgynghori sylweddol gan fod angen i'r Cyngor osod ei flaenoriaethau a thargedau ei gyllid at y gwasanaethau cywir i gwrdd ag anghenion dinasyddion Ynys Môn, a'r Ynys ei hun fel lle o arwyddocâd arbennig. Amlinellir amcanion allweddol y Cyngor yng Nghynllun y Cyngor. Mae'r strategaeth gyfalaf hon yn edrych ar ba asedau newydd, neu welliannau i asedau megis adeiladau'r Cyngor, ysgolion, tai, prosiectau adfywio, cyfleusterau gofal cymdeithasol, cyfleusterau hamdden, sydd eu hangen i helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol ynghyd â'i rwymedigaethau statudol niferus.
- 1.2** Dengys y diagram cynllunio strategol isod mai'r man cychwyn yw Cynllun y Cyngor, a bod hwn wrth graidd gwaith y Cyngor. Ategir hyn gan gynlluniau strategol allweddol y Cyngor a trafodir rhai ohonynt isod. Yr haen nesaf yw'r Strategaeth Gyfalaf, y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig, sydd wedi'u cysylltu'n agos iawn ac sydd oll yn rhyng-gysylltiedig. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cynnwys gwybodaeth a gofynion allweddol o'r holl gynlluniau hyn. Dengys y cylch hefyd yn ddwy haen allanol, rhaid i'r rhain fod yn gydnaws â'r holl ddogfennau strategol sydd ger eu bron.

- 1.3** Mae Cynllun presennol y Cyngor 2017/2022 yn dod i ben ym mis Mawrth 2022. Fel arfer, byddai cynllun pum mlynedd yn dilyn ymlaen o'r cynllun hwn. Fodd bynnag, ers mis Mawrth 2020 (yn y DU), mae Pandemig y Coronafeirws wedi achosi aflonyddwch eang ar bob lefel: byd-eang, cenedlaethol, lleol ac i unigolion. Mae llywodraethau wedi cymryd camau na welwyd mo'u tebyg o'r blaen i liniaru effaith Covid-19 ac i achub bywydau. Mae effaith y pandemig wedi'i chymharu â'r ddau Ryfel Byd, yn ariannol ac ar ei effaith ar bob agwedd ar fywyd. Mae'r Llywodraeth wedi cymryd y benthyciadau mwyaf yn ei hanes i liniaru'r argyfwng sydd, ddwy flynedd yn ddiweddarach, yn dal heb fod ar ben. Golyga hyn y gallai cyllid yn y dyfodol ar gyfer y sector cyhoeddus fod mewn perygl, yn enwedig ar gyfer buddsoddi cyfalaf. Mae'n anodd darparu cynllun tymor canolig pan fo cymaint o ansicrwydd yn bodoli oherwydd Covid-19 a'i amrywiadau. Yn lle hynny, mae'r Cyngor wedi cynhyrchu cynllun trosiannol ar gyfer 2022/23, sy'n pwysu a mesur digwyddiadau'r ddwy flynedd ddiwethaf ac yn ceisio nodi sut olwg fyddai ar normal newydd i Ynys Môn ac ar gyfer pryd y daw Covid-19 yn fwy endemig. Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor yn cwblhau gwaith helaeth i gynhyrchu Cynllun y Cyngor mwy tymor canolig ar gyfer 2023/24 a thu hwnt i hynny.
- 1.4** Dyhead y Cyngor ar gyfer Strategaeth Gyfalaf Ynys Môn yw y bydd nid yn unig yn cynllunio ar gyfer y tymor byr a chanolig, ond ei fod yn bwriadu cynllunio ar gyfer y tymor hir - 20 mlynedd. Gall asedau'r Cyngor gostio symiau sylweddol o arian sydd, yn gyfnewid am y buddsoddiad, yn tueddu i bara blyneddoddd lawer. Mae canolbwyntio ar y tymor hir yn bwysig, nid yn unig oherwydd hirhoedledd asedau'r Cyngor, ond gall cynlluniau tymor hir anelu at newid mwy trawsnewidiol a sicrhau bod cynaliadwyedd yn ystyriaeth allweddol. Mae rhai amcanion sydd mor bwysig ac sy'n gofyn am newidiadau sylweddol, megis targedau Carbon Isel yn arwain at darged Di-Garbon net y sector cyhoeddus erbyn 2030, i gyfyngu ar y newid yn yr hinsawdd. Bydd y newid hwn yn dechrau nawr gyda phrosiectau cyfalaf yn integreiddio dewisiadau amgen Carbon Isel a chydag asedau penodol, megis cerbydau trydan, ond mae'r targedau hefyd yn gofyn am newid trawsnewidiol parhaus, tymor hir. Mae Strategaeth Gyfalaf 2022/23 wedi'i chyfyngu o ran ei hamcanion tymor hir tra bod y Cyngor yn ailgyfeirio ei hun ar ei daith allan o'r Pandemig. Bydd Strategaeth Gyfalaf 2023/24 yn rhoi golwg tymor hir mwy sylweddol gyda chymorth Cynllun newydd y Cyngor 2022/27 ac wrth i normal newydd Ynys Môn ddod i rym.
- 1.5** Mae gwaith llywodraethu'r strategaeth hon yn dilyn yr un broses â Phrosesau Pennu Cyllideb Refeniw a Chyfalaf a bydd yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith, fydd yn gwneud argymhellion i'r Cyngor llawn ei chymeradwyo.

2 Sut mae'r Strategaeth yn cydweddu â dogfennau eraill

2.1 Cynllun y Cyngor

Cynllun y Cyngor yw'r brif ddogfen sy'n amlinellu'r hyn y mae'r Cyngor yn bwriadu ei gyflawni yn y tymor canol, cyfnod o bum mlynedd fel arfer. Rhaid i bob strategaeth a chynllun arall fod yn gydnaws â Chynllun y Cyngor, fel a ddangosir yn y cylch strategol yn 1.2. Mae'r Adran 1 uchod yn amlygu bod y cynllun pum mlynedd diweddaraf wedi dod i ben ym mis Mawrth 2022, a bod Cynllun Trosiannol ar gyfer 2022/23 wedi'i gyhoeddi wrth i'r Cyngor ddechrau symud ymlaen fel mae Covid-19 yn dod yn glefyd mwy endemig. Y tri amcan strategol, allweddol yn y Cynllun Trosiannol ar gyfer 2022/23 yw:-

- A.** Ailfywiogi'r economi leol a sefydlu newid economaidd cadarnhaol.
- B.** Sicrhau bod y sector ymwelwyr a lletygarwch yn gallu manteisio ar boblogrwydd cynyddol yr Ynys, tra'n gwarchod ein hasedau a'n cymunedau.
- C.** Cynnal a moderneiddio gwasanaethau cymunedol hanfodol, megis Gofal ac Addysg ar draws yr Ynys.

<https://www.ynysmon.gov.uk/documents/Dogfennau-Cy/Cyngor/Democratiaeth/Mesur-ein-perfformiad/Cynllun-Trosiannol/Cynllun-Trosiannol-Ynys-Mon.pdf>

Un o amcanion allweddol y Strategaeth Gyfalaf hon yw sicrhau bod y cyllid cyfalaf sydd ar gael i'r Cyngor yn cael ei wario ar brosiectau sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau, gan gynnwys cynnal a chadw, newid a / neu uwchraddio asedau presennol. Mae nifer o ddogfennau strategol allweddol eraill yn cyd-fynd â Chynllun y Cyngor. Mae'r rhain yn pennu sut bydd yr Awdurdod yn gweithio ar agweddau penodol sy'n cael effaith ar y Cyngor.

Mae Cynllun Trosiannol 2022/23 yn amlygu rôl bwysig y Strategaeth Gyfalaf a phrosiectau cyfalaf wrth gyflawni tri amcan strategol y Cyngor. At ei gilydd, mae pedwar ar hugain o dasgau wedi'u rhestru ar draws y tri amcan. Mae hanner y rhain yn brosiectau cyfalaf gyda'r rhan fwyaf yn helpu i gyflawni amcanion A a C. Mae'r diagram isod yn dangos y prosiectau cyfalaf a grybwyllir yn benodol yn y Cynllun Trosiannol ar draws y tri amcan. Mae'r Strategaeth Gyfalaf hon, felly, yn hanfodol i gyflawni Cynllun Trosiannol y Cyngor. Dylai'r Rhaglen Gyfalaf am 2022/23, ac o bosibl 2023/24, gynnwys y prosiectau / ffrydiau gwaith isod. Mae'r rhifau ar y diagram yn cyfateb i'r rhifau yng [Nghynllun Trosiannol 2022/23 y Cyngor](#).

Dyma'r prosiectau sydd wedi'u henwi'n uniongyrchol yn y Cynllun Trosiannol. Fodd bynnag, mae prosiectau cyfalaf wedi'u cynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf Ddrafft ar gyfer 2022/23 nad ydynt wedi'u henwi yng Nghynllun y Cyngor ond sy'n bwysig ac yn cyfrannu at yr amcanion hyn, megis gwelliannau cyfleusterau cyhoeddus a'r gwaith lliniaru llifogydd fydd yn helpu i gyflawni amcan B i helpu i gefnogi poblogrwydd cynyddol yr Ynys. Mae yna, hefyd, brosiectau cyfalaf wedi'u cynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf Ddrafft sy'n helpu i gyflawni amcanion y Strategaeth Gyfalaf, gan gynnwys y rhai a amlygwyd mewn cynlluniau strategol eraill, megis y gofyn i fuddsoddi yn asedau'r Cyngor bob blwyddyn.

Prosiectau Cyfalaf a amlygwyd yng Nghynllun Trosiannol 2022/23 y Cyngor fel camau gweithredu allweddol i helpu i gyflawni tri amcan allweddol y Cyngor

Amcan A: Ailfywiogi'r economi lleol a sefydlu newid economaidd cadarnhaol, trwy:-

01: Adeiladu chwe uned fusnes newydd ar Barc Busnes Bryn Cefni, Llangefni a pharatoi chwe llain i'w gwerthu.

01: Adeiladu saith uned fusnes newydd ym Mhenrhos, Caergybi mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru.

03: Cyflawni prosiectau gydag unrhyw elfennau cyfalaf a nodir yng Nghynllun Gweithredu Adfywio Economi Gogledd Ynys Môn, er enghraifft, unedau busnes newydd posibl

02: Cryfhau rôl Caergybi a'r Porthladd fel "Porth" rhyngwladol allweddol trwy weithio gyda phartneriaid i: atgyweirio'r Morglawdd yn sylweddol; datblygiad y Porthladd, gan gynnwys adennill tir; Hyb Hydrogen Caergybi; Gwelliannau i orsafoedd.

04: Gweithredu prosiectau cyfalaf a fyddai'n cefnogi cyflawni Cynllun Twf Gogledd Cymru (prosiectws Adfer Covid) i gefnogi'r meysydd blaenoriaeth i helpu ein heconomi i adfer yn y tymor byr.

06: Targedu cyllid cyfalaf i fynd i'r afael ag adeiladau gwag a phroblemus a chyflawni unrhyw brosiectau gwyrdd cyfalaf i barhau i gyflawni fel adferiad gwyrdd, cynaliadwy ac i wella bywiogrwydd a hyfywedd canol trefi.

07: Gweithredu prosiectau cyfalaf sy'n helpu i symud y Rhaglen Ynys Ynni yn ei blaen, megis y rhai sy'n cyd-fynd ag ymrwymïadau newid hinsawdd ac ynni'r Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru.

B. Sicrhau bod y sector ymwelwyr a lletygarwch yn gallu manteisio ar boblogrwydd cynyddol yr Ynys tra'n gwarchod ein hasedau, trwy:-

02: Buddsoddi i wella ansawdd a mwynhad ym Mharc Gwledig y Morglawdd, Nant y Pandy a'r isadeiledd morwrol er budd trigolion lleol ac ymwelwyr.

C. Cynnal a moderneiddio gwasanaethau cymunedol hollbwysig, megis Gofal ac Addysg ar draws yr Ynys trwy:-

01: Dod o hyd i gartrefi parhaol i unigolion sy'n byw mewn llety dros dro.

03: Adeiladu 83 o gartrefi ynni effeithlon newydd gyda pherfformiad ynni A, yn unol â Strategaeth Carbon Isel y Cyngor, a chynyddu anheddau'r Cyngor a thai fforddiadwy i ddiwallu anghenion tai unigolion.

04: Codi rhagor o Gartrefi Clyd ar Ynys Môn yn Rhos-y-bol, Caergybi a Llangristiolus i gynnig gwasanaethau seibiant a dydd i blant ag anableddau.

05: Datblygu cyfleuster Gofal Ychwanegol newydd yn Ne'r Ynys.

08: Datblygu cyfleusterau ysgol gynradd newydd yn Llangefni.

2.2 Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRhT)

Mae cysylltiad agos iawn rhwng y Strategaeth Gyfalaf hon a'r DSRhT a chaiff y ddau eu hadolygu'n flynyddol. Bydd y Strategaeth Gyfalaf yn diffinio sut mae'r Cyngor yn gwario ei gyllid cyfalaf ac mae'r DSRhT yn nodi sut y caiff hyn ei gyllido a'i effaith ar sefyllfa ariannol gyffredinol y Cyngor. Mae benthyca'n rhan allweddol o'r strategaeth gyllido. Mae'r manylion ynghylch sut yr eir ati i fenthyca ac yna ei reoli hefyd wedi'i nodi yn y DSRhT.

2.2 Y Cynllun Ariannol Tymor Canolig

Y Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) yw'r rhan sylfaenol o gynllunio ariannol sy'n amcangyfrif gofynion refeniw'r Cyngor dros y tair blynedd nesaf, a sut bydd hyn yn cael ei gydbwysu â'r cyllid sydd ar gael. Bydd gwariant cyfalaf yn effeithio ar y gyllideb refeniw drwy'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf a'r llog sy'n daladwy ar fenthyca. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn helpu i lywio'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Mae monitro cyllideb ac adolygu'r CATC yn rheolaidd yn helpu i fonitro effaith perfformiad a materion ariannol ar gyflawni Cynllun y Cyngor. Yn gysylltiedig â'r monitro ariannol mae monitro perfformiad a risgiau corfforaethol a gwasanaeth. Nodir rhai o'r rhain yn risgiau ariannol. Mae Framwaith Rheoli Perfformiad a Strategaeth Rheoli Risg y Cyngor yn llywodraethu sut y caiff perfformiad a risg eu rheoli.

2.3 Cynlluniau gwasanaeth a chynlluniau statudol gweithredol, penodol i wasanaethau

Er mai Cynllun y Cyngor yw'r ddogfen strategol allweddol, ategir hyn gan nifer o gynlluniau gweithredol, manylach, allweddol, y mae llawer ohonynt yn amlygu bod gwariant cyfalaf yn allweddol i gyflawni amcanion y cynllun priodol. Mae pob un o'r cynlluniau hyn yn seiliedig ar waith ymchwil, nodi'r sefyllfa bresennol, dadansoddiad i nodi anghenion a chynlluniau o'r modd y mae'r gwasanaeth yn anelu at ddiwallu'r anghenion ac ymgynghori â chydranddeiliaid.

Cynllun Tuag at Sero Net 2022/25

Bydd y Cynllun Tuag at Sero Net cyntaf yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth 2022. Mae'r cynllun hwn yn hanfodol i'r Cyngor wrth iddo ymdrechu i gyrraedd targed sero net y sector cyhoeddus erbyn 2030, fel sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru. Y targed ar gyfer Cymru gyfan yw sero net erbyn 2050, fodd bynnag, mae'n ofynnol i sefydliadau'r sector cyhoeddus gyflawni hyn yn llawer cynharach. Mae gan y cynllun dri chwmpas, ac mae'r ddau gyntaf yn haws gan eu bod yn ymwneud â dewisiadau glanach o ran cyfleusterau a reolir gan y Cyngor, megis swyddfeydd, ysgolion, cerbydau ac ati. Rhwystr mawr i'r ddau gwmpas hyn fydd dod o hyd i ddigon o gyllid i gyrraedd y targed. Mae Cwmpas 3 yn fwy heriol gan ei fod yn ymwneud â dewisiadau y mae eraill yn eu gwneud, megis gweithwyr cyflogedig wrth iddynt gynnal busnes y Cyngor ac a yw tenantiaid tai Cyngor neu eiddo buddsoddi yn dilyn canllawiau byw'n lân.

Mae gan y strategaeth gyfalaf hon, felly, amcan allweddol bod yn rhaid i brosiectau cyfalaf roi sylw i'r targedau sero net carbon. Bydd llawer o'r newidiadau sydd eu hangen i gyflawni'r cynllun sero net yn ymwneud â gwariant cyfalaf. O'r herwydd, mae prosiectau Sero Net yn debygol o fod yn rhan o raglenni cyfalaf y dyfodol hyd nes y bydd y targedau wedi'u cyflawni a thu hwnt ar gyfer rhaglenni newydd. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn chwarae rhan bwysig o'r agenda hollbwysig hon.

Cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol

Mae Crynodeb Gweithredol y cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol drafft ar gyfer Tir ac Adeiladau 2021 i 2026 yn nodi fel enghraifft "mae angen cyllidebau cyfalaf a refeniw sylweddol i gynnal a chadw adeiladau i'w cadw'n ddiogel ac yn y cyflwr gorau posibl ... mae gofyn cael oddeutu £27m o gyfalaf cynnal a chadw, yn seiliedig ar arolygon cyflwr a gwblhawyd yn 2019/20... Mae asedau'r Cyngor yn chwarae rhan hanfodol wrth gyflawni blaenoriaethau a gwasanaethau'r Cyngor yn effeithiol... Mae'r ymdrech i ddod yn Gyngor sero net ..yn unol â disgwyliadau'r Llywodraeth, yn golygu bod yn rhaid i ni fuddsoddi i wella ein hasedau presennol a chodi adeiladau carbon niwtral newydd... ". Er mai fersiwn ddrafft yw'r cynllun strategol hwn, mae'n amlygu cyflwr asedau'r Cyngor yn sgil arolygon yn 2019/20. Felly, un o amcanion allweddol y Strategaeth Gyfalaf yw bod cyllid cyfalaf yn cael ei ddarparu bob blwyddyn ar gyfer gwelliannau i adeiladau'r Cyngor.

Polisi Rheoli Asedau Stadau Mân-ddaliadau drafft y Cyngor 2021/30

Mae mân-ddaliadau'r Cyngor yn cynnwys tua 5,800 erw, yn amrywio o 2 erw i 170 erw wedi'u parseli i 92 o denantiaethau. Mae ymgynghoriad yn cael ei gynnal ar y polisi gyda chydranddeiliaid, gan gynnwys tenantiaid. "Prif nod y polisi yw cynnal a chreu buddion economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol tymor byr a hir i gyfrannu at ddiogelu llesiant a chynnaladwyedd cymunedau gwledig Ynys Môn". Mae'r mân-ddaliadau yn helpu i gyflawni Cynllun Rheoli Cyrchfan y Cyngor a Strategaeth Twristiaeth Llywodraeth Cymru. Mae amaethyddiaeth wedi ei wreiddio yn hanes a diwylliant Môn ac, felly hefyd, yr Iaith Gymraeg a siaredir gan nifer o denantiaid y Stad. Mae amcan masnachol i sicrhau bod y stad yn parhau i sicrhau enillion ariannol cynaliadwy. Fodd bynnag, oherwydd ei amcanion ehangach, nid yw'r mân-ddaliadau yn cael eu dosbarthu fel eiddo buddsoddi sy'n ymwneud ag eiddo a ddelir ar gyfer casglu incwm a chynyddu gwerth yr eiddo'n unig. Er mwyn cefnogi amcanion y mân-ddaliadau a'u cyfraniad i Gynllun y Cyngor, mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cydnabod bod angen buddsoddiad cyfalaf yn y mân-ddaliadau ar gyfer gwaith adnewyddu. Mae'r strategaeth uchod yn amcangyfrif bod angen £2.9m o gyllid cyfalaf dros y cyfnod 2021-30. Mae £1.9m o hwn ar gyfer systemau gwresogi, adnewyddadwy carbon isel ac effeithlonrwydd ynni drwy inswleiddio mwy ar eiddo. Argymhellir bod unrhyw dderbyniadau cyfalaf a gynhyrchir o werthu unrhyw Stad Mân-ddaliadau yn cael eu clustnodi i'w hailfuddsoddi yn y Stad. Caiff y tîm mân-ddaliadau ei annog i wneud cais am gyllid allanol, yn enwedig gan Lywodraeth Cymru, mewn perthynas â systemau gwresogi, adnewyddadwy, carbon isel a phrosiectau effeithlonrwydd ynni.

Strategaeth Ysgolion Digidol 2022-2024

Cyflwynwyd Strategaeth Ddigidol gyntaf yr Awdurdod ar gyfer Ysgolion i'r Pwyllgor Gwaith a'i chymeradwyo ar 13 Rhagfyr 2021. Mae hyn yn allweddol i gefnogi blaenoriaethau addysgol y Cyngor ac i fodloni'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Mae'r strategaeth yn amlygu nod cyffredinol y Cyngor i greu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus, lle gall teuluoedd ffynnu, sy'n cynnwys sicrhau bod pobl Ynys Môn yn cyflawni eu potensial tymor hir. Mae cymhwysedd digidol yn allweddol i hyn ac mae wedi'i gynnwys fel sgil trawsgwricwlaidd gorfodol. Mae gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, y mae ei rhaglen gwerth miliynau o bunnoedd wedi cyllido'r rhan fwyaf o'r isadeiledd a Chromebooks i ddisgyblion, a llwyfan digidol Hwb ar gyfer addysgu a dysgu yng Nghymru, wedi bod yn allweddol ac yn darparu sylfaen gadarn ar gyfer y Strategaeth Ysgolion Digidol.

Blaenoriaethau allweddol y strategaeth yw: bydd y Cyngor yn symud yn llwyr i HWB ac yn gwneud defnydd ohono, bydd digon o isadeiledd rhwydwaith ar gyfer pob ysgol a bydd y Cyngor yn darparu'r caledwedd sydd ei angen ar ysgolion ac ystafelloedd dosbarth fel bod modd defnyddio technolegau arloesol fydd yn cefnogi dysgwyr. Cyflwynwyd £0.343m o grant gan Lywodraeth Cymru a cyllidwyd caledwedd a gostiodd £1.536m gan Lywodraeth Cymru, rhwng 2019/20 a 2021/22. Heb y cyllid hwn ac isadeiledd, meddalwedd ac offer HWB, ni fyddai'r ysgolion wedi gallu sicrhau y gallai'r rhan fwyaf o ddisgyblion ddysgu o gartref pan oedd yr ysgolion ar gau oherwydd Covid-19.

Mae yna ganlyniadau refeniw i'r Strategaeth Ysgolion Digidol i gefnogi ysgolion ond hefyd ofynion cyfalaf yn y dyfodol. Yn gyfnewid am y cyllid sylweddol gan Lywodraeth Cymru am dair blynedd cyntaf y prosiect, roedd hyn yn amodol ar y Cyngor yn cyllido caledwedd newydd ar ddiwedd oes defnyddiadwy presennol Chromebooks, caledwedd ac isadeiledd TGCh. Mae hyn yn amrywio, yn dibynnu ar oes ddefnyddiol y caledwedd, er enghraifft, costiodd y rhwydwaith ar gyfer yr ysgolion £890k yn 2019, a bydd angen ei newid ymhén 10 mlynedd, felly, disgwylir bid am gyllid cyn 2029. Mae'n debygol y bydd effaith am dymor hyd yn oed yn hwy gan y bydd angen newid y Chromebooks neu dechnoleg gyfatebol bob chwe blynedd.

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn 2011 i 2026

Mae'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth â Gwynedd ar y Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) statudol. Mae hyn yn helpu i greu arbedion effeithlonrwydd a'r buddion anariannol a geir o gydweithio. Mae hyn oherwydd bod y ddwy sir yn rhannu nodweddion cyffredin ac mae'n fodd i'r ddwy Sir gyflawni amcanion llesiant a Dyfodol Cymru: Cynllun Cenedlaethol 2020 (2021). Adolygir y CDLI ar y cyd ar hyn o bryd oherwydd y cyfnod hir y mae'n ei gynnwys, ac ymgynghorwyd arno ym mis Tachwedd 2021. Bydd angen i bob prosiect yn y Strategaeth Gyfalaf a'r Rhaglen Gyfalaf gydymffurfio â'r CDLI. Mae'r adolygiad yn cynnwys cyfeiriad at Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, sydd wedi sicrhau cyllid o £240m gan Lywodraethau Cymru a'r DU. Mae'r Bwrdd hwn, fel y nodir isod, yn rhan bwysig o'r Strategaeth Gyfalaf hon.

Strategaeth Rheoli Asedau Tai Cyngor (Cyfrif Refeniw Tai) 2018-2023 a Chynllun Busnes y CRT 2021 i 2051

Rheolir Tai Cyngor gan y Cyfrif Refeniw Tai (CRT), sy'n rhan sylweddol o'r gwasanaeth Tai. Mae'r CRT yn endid hunangyllido, ond mae'n rhan hanfodol o'r Cyngor sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni nifer o amcanion Cynllun y Cyngor mewn perthynas â thai. Adroddir ar bob agwedd o gyllid ar wahân i weddill cyllid y Cyngor (Cronfa'r Cyngor) i sicrhau bod y CRT (Cronfa CRT) yn cyllido ei wariant a bod incwm dros ben yn cael ei ailfuddsoddi yn y stoc tai. Gweledigaeth y strategaeth hon yw darparu "Cartrefi o Ansawdd: cymunedau cynaliadwy".

Mae'r chwe blaenoriaeth y cynllun 30 mlynedd presennol yn cyfrannu at amcanion allweddol y Cyngor. Y blaenoriaethau sy'n ymwneud â'r Strategaeth Gyfalaf, ac a gyflawnir yn rhan o'r rhaglen gyfalaf ac fydd yn arwain at raglen tymor hir o'r gwaith isod yw:-

- Cynyddu nifer y tai fforddiadwy ar draws Ynys Môn – mae'r CRT yn parhau i gynyddu ei stoc tai trwy dargedau bob blwyddyn i godi tai newydd a phrynu tai Cyngor yn ôl. Nid yw'r Cyngor bellach yn gwerthu Tai Cyngor ers diddymu'r cynllun Hawl i Brynu. Isod mae Stad Cyngor newydd yn Rhos-y-bol. Codwyd y tai hyn gyda gwres carbon isel a deunydd insiwleiddio modern i helpu i leihau carbon ac, fel y dangosir isod, baneli solar.

- Annog adfywiad ystadau, cynyddu cyfranogiad tenantiaid a diogelwch cymunedol – yn ogystal â chynyddu nifer y Tai Cyngor, mae'r CRT yn gwneud gwaith adnewyddu bob blwyddyn, megis darparu ceginau newydd, toi a gwaith gwella angenrheidiol i ymestyn oes y tai. Mae hyn yn arwain at adfywio stadau'r Cyngor. Mae'r CRT yn gweithio gyda thenantiaid i sicrhau bod tenantiaid yn cymryd rhan i ddylanwadu ar y gwaith ar y stad.
- Mae'r CRT hefyd yn anelu at roi llety i unigolion ag anghenion penodol, megis pobl â phroblemau iechyd meddwl, symud pobl ymlaen o lety brys i dai cymdeithasol a phobl hŷn, megis llety Llawr y Dref. Mae'r CRT hefyd yn bwriadu datblygu cyfleuster tai gofal ychwanegol yn Ne'r Ynys ar gyfer pobl hŷn.
- Gellir datblygu nod y CRT o fynd i'r afael ag effeithlonrwydd, mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a thlodi tanwydd drwy ei adeiladau newydd a'u hadnewyddu.

Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB) – Cynllun Busnes Cynllun Twf Gogledd Cymru 2020/23

Mae gweithio mewn partneriaeth yn bwysig i'r Cyngor. Wrth weithio gyda'n gilydd ar nodau cyffredin gellir cyflawni mwy ac arwain at arbedion effeithlonrwydd, gan y gellir lleihau dyblygu gwaith. Mae Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yn bartneriaeth rhwng y chwe awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru, Prifysgol Bangor, Prifysgol Glyndŵr, Grŵp Llandrillo Menai, Coleg Cambria a phartneriaid masnachol eraill a bydd yn helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol fel bod pobl Ynys Môn a'r Gogledd yn gallu ffynnu a gwireddu eu potensial tymor hir. Y Bwrdd yw'r swyddogaeth bartneriaeth gyntaf i'w throsglwyddo i Gyd-bwyllgor Corfforaethol Gogledd Cymru newydd sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith ac sy'n gorff corfforaethol annibynnol.

Mae tair egwyddor allweddol y Cynllun Twf fel a ganlyn:-

- Gogledd Cymru ddoeth – yn canolbwyntio ar arloesi a sectorau economaidd gwerth uchel i hybu perfformiad economaidd;
- Gogledd Cymru gydnerth – yn canolbwyntio ar gadw pobl ifanc, cynyddu lefelau cyflogaeth a sgiliau i gyflawni twf diwydiannol;
- Gogledd Cymru gysylltiedig – yn canolbwyntio ar wella trafnidiaeth ac isadeiledd digidol i wella cysylltedd strategol i'r rhanbarth ac oddi fewn iddi.

Mae'r bartneriaeth wedi sicrhau £240m o'r Cynllun Twf gyda Llywodraeth Cymru a'r Llywodraeth Ganolog a bydd yn dod i law dros gyfnod o 15 mlynedd. Nod y Cynllun Twf yw ceisio lleihau'r bwlch cynhyrchiol parhaus rhwng Gogledd Cymru a'r DU, er mwyn adeiladu economi fywiog, gynaliadwy a chynhwysol ar gyfer Gogledd Cymru.

Bydd bwlch cyllido tymor canolig (llif arian negyddol) a reolir gan yr awdurdod arweiniol, ond gyda chyfraniadau blynyddol cyfatebol gan bartneriaid. Amcangyfrifir y bydd yr hyn y mae Ynys Môn yn ei fenthycu tuag at y bwlch cyllido rhwng £0.700m i £1.00m. Byddai hyn yn arwain at dâl DRI blynyddol o rhwng £0.047m a £0.067m bob blwyddyn am y 15 mlynedd. Yn ogystal, bydd gofyn i Ynys Môn gyfrannu £90k tuag at gyllideb graidd ac atodol y Bwrdd bob blwyddyn.

Cyfanswm y proffil cyllid cyfalaf fesul rhaglen yw:-

Tabl 1 : Crynodeb Ariannol Cynllun Twf Gogledd Cymru				
Maes Rhaglen	Cyfraniad Llywodraeth (£m)	Cyfraniad Cyhoeddus (£m)	Cyfraniad Preifat (£m)	Cyfanswm Costau'r Rhaglen (£m)
Arloesi Mewn Gweithgynhyrchu Gwerth Uchel	13.0	26.5	0.0	39.5
Cysylltedd Digidol	37.0	3.1	1.6	41.7
Bwyd-amaeth a Thwristiaeth	24.5	12.4	4.4	41.3
Tir ac Elddo	79.1	1.9	274.4	355.4
Ynni Carbon Isel	86.4	140.4	441.7	668.5
Cyfanswm	240.0	184.3	722.1	1,146.4

Mae 14 o brosiectau cyfalaf trawsnewidiol, ac mae pob un ohonynt o fudd i Ogledd Cymru gyfan.

Y prosiectau sydd â chysylltiad mwy uniongyrchol ag Ynys Môn yw:-

- Safleoedd ac Adeiladau – bydd rhaglen y Cynllun Twf yn mynd i'r afael â phrinder safleoedd ac adeiladau yng Ngogledd Cymru a buddsoddiad i alluogi twf Porthladd Caergybi;
- mae cynllun Porth Caergybi yn gyfres o fuddsoddiadau wedi'u targedu i fynd i'r afael ag asedau sydd wedi dod i ben ac sy'n hanfodol i weithrediad y porthladd ac i gynyddu'r capasiti ar gyfer symudiadau cerbydau a llongau ar gyfer traffig teithwyr a nwyddau;
- bydd y prosiect cysylltedd digidol yn cynyddu band eang cyflym a chysylltedd symudol ar draws Gogledd Cymru. Bydd hyn o fudd i'r rhanbarth cyfan a, chan fod y pedair sir Gogledd-Orllewin Gogledd Cymru ymhlith y 25% isaf o ardaloedd y DU o ran derbyn band eang cyflym iawn, bydd hyn yn teimlo fel gwelliant mwy sylweddol i Ynys Môn, Gwynedd, Conwy a Sir Ddinbych;
- prosiect Morlais – adeiladu'r isadeiledd sy'n cysylltu parth Morlais â'r system grid trydan a pharatoi'r safle ar gyfer datblygiadau sector preifat gan fuddsoddi i brydlesu rhannau o'r parth ar gyfer defnyddio technolegau llanw.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan y Bwrdd <https://uchelgaisgogledd.cymru/>

2.4 Gofynion Statudol

Mae'n ofynnol i'r Cyngor, ynghyd â'r holl gyrff cyhoeddus eraill, gydymffurfio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae hyn yn deddfu ar gyfer llesiant cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol ar gyfer pobl a'n planed. Bydd hyn yn sicrhau bod gan genedlaethau'r dyfodol o leiaf yr un ansawdd bywyd â'r cenedlaethau presennol. Mae'r Ddeddf yn annog cydweithio i gyflawni nodau'r Ddeddf. Mae Cynllun Trosiannol y Cyngor yn amlygu bod tri amcan y cynllun yn cydblethu â Nodau Llesiant Cenedlaethol a'r Cyngor, gyda datganiad cenhadaeth y Cyngor ar gyfer llesiant, yn nodi "gweithio tuag at Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus lle gall teuluoedd ffynnu".

Bydd y Strategaeth Gyfalaf hon yn helpu'r Cyngor i gyflawni'r nod pwysig hwn trwy gyfeirio cyllid at gynlluniau sy'n cydymffurfio â Chynllun y Cyngor yn ogystal â chyfrannu'n uniongyrchol at les cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Mae buddsoddi mewn adeiladau, gwelliannau i ysgolion, prynu cerbydau trydan, buddsoddi mewn dewisiadau carbon isel fel generaduron pŷmpiau gwres, codi Tai Cyngor newydd gyda gwres carbon isel ac ati, oll yn cyfrannu at les, nawr ac ymhell i'r dyfodol.

Mae deddfwriaeth a chanllawiau Cydraddoldeb ac Amrywiaeth hefyd yn torri ar draws holl wasanaethau a gwaith y Cyngor. Gyda'r Strategaeth Gyfalaf, mae modd i bawb gael mynediad trwy wneud gwaith addasu penodol mewn ysgolion, adeiladau eraill y Cyngor a darparu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl. Bydd gofyn i adeiladau sydd wedi'u hadnewyddu ac adeiladau newydd gydymffurfio â'r Ddeddf Cydraddoldeb.

Yn ogystal, mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cydnabod bod angen buddsoddiad cyfalaf i helpu'r Cyngor i redeg gwasanaethau statudol i sicrhau bod yr asedau a ddefnyddir i redeg gwasanaethau statudol megis Gofal Cymdeithasol, Ysgolion, Tai ac ati, yn ddiogel ac yn cydymffurfio â'r safonau gofynnol.

Yn y diagram isod, crynhöir sut mae'r Strategaeth Gyfalaf yn gysylltiedig â strategaethau allweddol a'r broses o bennu'r gyllideb refeniw a chyfalaf flynyddol.

Cynllun y Cyngor a Chynlluniau Gweithredol allweddol

Mae'r strategaethau a chynlluniau allweddol isod yn bwysig ac wedi'u cysylltu â'i gilydd i helpu i bennu lefel fforddiadwy o adnoddau refeniw a chyfalaf sydd ei hangen i gyflawni blaenoriaethau allweddol Cynllun y Cyngor a chynlluniau gweithredol allweddol. Mae'r rhain, hefyd, yn cyflwyno fframwaith ar gyfer rheoli adnoddau'r Cyngor yn ariannol gadarn.

Y Cynllun Ariannol Tymor Canol (CATC)

Caiff hwn ei adolygu'n rheolaidd i helpu i nodi'r adnoddau tebygol y bydd eu hangen am y tair blynedd nesaf a sut mae'r Cyngor yn bwriadu cydbwysu'r gofyn am yr adnoddau. Mae hyn yn cynnwys effaith materion refeniw a chyfalaf ar Gronfa'r Cyngor.

Y Strategaeth Gyfalaf

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn nodi'r blaenoriaethau allweddol o ran sut dylid gwario cyfalaf i helpu i gyflawni Cynllun y Cyngor 2017/22. Mae'n cydnabod bod gwariant cyfalaf yn arwain at gostau cyllido cyfalaf refeniw a bod rhaid cadw'r rhain yn fforddiadwy. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cael effaith ar y CATC, Y DSRhT, y Gyllideb Refeniw Flynyddol a'r Rhaglen Gyfalaf Flynyddol ac, yn eu tro, mae'r rhain yn cael effaith ar y Strategaeth Gyfalaf.

Strategaeth Rheolaeth Trysorlys (SRhT)

Mae hwn yn gosod y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, y Polisi Darpariaeth Refeniw Isaf a Datganid Polisi Rheoli'r Trysorlys am y flwyddyn. Mae'r rhain yn darparu'r fframwaith a'r rheolaethau sydd eu hangen i sicrhau bod digon o arian parod i dalu cyflenwyr am gostau refeniw a chyfalaf, bod arian dros ben yn cael ei fuddsoddi'n ddiogel a'i fod yn hygyrch ac nad yw benthyca i gyllido gwariant cyfalaf yn mynd tu hwnt i lefel fforddiadwy.

Mae'r Gyllideb Refeniw Flynyddol

yn cael ei chefnogi gan y CATC, y Strategaeth Gyfalaf a'r SRhT.
– Bob blwyddyn, caiff y costau refeniw cyllido cyfalaf eu hadolygu a'u diwygio fel rhan o'r gwaith o osod y gyllideb refeniw. Weithiau caiff cyfraniadau refeniw eu defnyddio i gyllido costau cyfalaf.

Y Rhaglen Gyfalaf flynyddol

– Mae lefel y gwariant a benthyca cyfalaf yn cael effaith ar y gyllideb refeniw oherwydd costau cyllido cyfalaf ac unrhyw gostau refeniw parhaus, megis cynnal a chadw.

3 Amcanion y Strategaeth Gyfalaf

Mae Cynllun Trosiannol 2022/23 y Cyngor, y cynlluniau gweithredol/statudol allweddol a grybwyllwyd uchod a gofynion statudol yn rhoi cyfeiriad clir ar yr hyn y dylai blaenoriaethau'r Strategaeth Gyfalaf fod er mwyn helpu'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau. Amcanion y Strategaeth Gyfalaf, felly, yw:-

Rhaid i brosiectau cyfalaf ymwneud ag asedau sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol a amlinellir yng Nghynllun y Cyngor a strategaethau gweithredol allweddol.

Bob blwyddyn, wrth adolygu'r strategaeth hon a datblygu'r Rhaglen Gyfalaf flynyddol, rhaid i'r Cyngor ystyried stiwardiaeth, gwerth am arian, darbodusrwydd, cynladwyedd a fforddiadwyedd.

Bob blwyddyn, bydd cyllid cyfalaf yn cael ei neilltuo i sicrhau buddsoddiad mewn asedau presennol i'w diogelu i'r dyfodol.

Bydd y Cyngor yn gwneud y mwyaf o arian cyfalaf allanol lle bynnag y bo'n bosibl ac yn fforddiadwy.

Bydd cyllid cyfalaf hefyd yn cael ei flaenoriaethu ar asedau sydd eu hangen i helpu'r Cyngor i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu a bydd yn parhau i ddefnyddio cyllid allanol Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn llawn. Mae hon yn rhaglen sylweddol a fydd yn arwain at welliannau cyfalaf i ysgolion Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu neu adeiladau newydd yn y tymor hir.

Rhaid i brosiectau cyfalaf ystyried y targedau carbon sero net a defnyddio dulliau amgen glân lle, yn draddodiadol, y defnyddiwyd offer/ cyfleusterau/ asedau creu carbon.

Bob blwyddyn, bydd derbyniadau cyfalaf a dderbynnir o werthu Mân-ddaliadau'r Cyngor yn cael eu clustnodi ar gyfer adnewyddu mân-ddaliadau y mae'r Cyngor yn eu cadw. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod yr eiddo'n addas ar gyfer y tymor hir.

Bydd y Cyngor yn parhau i weithio gyda'i bartneriaid strategol ac mae wedi ymrwymo i weithio fel rhan o Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i gyflawni prosiectau cyfalaf ar draws Gogledd Cymru.

Mae angen ymgynghori'n flynyddol â chydranddeiliaid a dinasyddion Ynys Môn i gael eu barn ar unrhyw brosiectau cyfalaf newydd arfaethedig.

- 3.1** Bod y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn cael ei hystyried ar wahân i weddill rhaglen gyfalaf gyffredinol y Cyngor. Mae'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn ymrwymiad sylweddol tymor hir i godi a/neu adnewyddu ysgolion fel bod ysgolion Ynys Môn yn addas i bara ac yn bodloni'r gofynion tymor hwy. Mae'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn helpu'r agenda moderneiddio ysgolion ac yn cefnogi amcan allweddol y Cyngor i sicrhau y gall pobl Ynys Môn ffynnu a gwireddu eu potensial tymor hir. Mae'r egwyddor hon, hefyd, yn bodloni Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 i sicrhau bod lleoliadau addysgol yn addas yn y tymor hir. Bydd elfen o'r gwariant ar y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn cael ei gyllido o'r derbyniadau cyfalaf o werthu ysgolion gwag, gyda'r gweddill yn cael ei gyllido o fenthycia digefnogaeth. Bydd hyn yn sicrhau bod y grant cyffredinol cyfalaf a'r benthycia â chefnogaeth ar gael i gyllido buddsoddiad mewn asedau cyfredol a newydd sydd eu hangen i gyflawni amcanion Cynllun y Cyngor a sicrhau bod asedau cyfredol y Cyngor yn cael eu cynnal.
- 3.2** Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf bob blwyddyn i gyllido'r gwaith gwella mawr i offer TG, cerbydau ac adeiladau'r Cyngor neu gael rhai newydd yn eu lle.
- 3.3** Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf i gwrdd â gofyniad statudol y Cyngor i gynnig grantiau cyfleusterau i'r anabl. Mae hyn yn helpu i gyflawni cyfrifoldebau statudol ac yn cefnogi amcan allweddol y Cyngor i gefnogi oedolion a theuluoedd bregus i'w cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl.
- 3.4** Bod rhyw gymaint o waith gwella ffyrdd yn cael ei gyllido o'r rhaglen gyfalaf bob blwyddyn. Bydd y swm a neultuir yn dibynnu ar y cyllid sydd ei angen i gyflawni unrhyw warantau isafswm gwerth contract, faint o gyllid sydd ar gael ac asesiad o gyflwr ffyrdd yr Awdurdod. Bydd gwelliannau i'r ffyrdd yn helpu'r Cyngor i sicrhau bod y rhwydwaith priffyrdd yn gynaliadwy yn y tymor hwy. Mae hefyd yn sail i holl flaenoriaethau allweddol y Cyngor oherwydd natur wledig Ynys Môn a phwysigrwydd y rhwydwaith priffyrdd i sawl agwedd o waith y Cyngor.
- 3.5** Bydd prosiectau sydd angen rhyw gymaint o gyllid cyfatebol er mwyn gallu defnyddio cyllid grant, yn cael eu hasesu fesul achos gan y Swyddog Adran 151, gydag argymhelliad yn cael ei wneud i'r Pwyllgor Gwaith. Bydd y penderfyniad a ddylid ymrwymo cyllid yn dibynnu ar y prosiect, sut y mae'n ffitio i mewn i flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor, unrhyw oblygiadau refeniw parhaus a'r gymhareb rhwng cyllid y Cyngor a chyllid grant.
- 3.6** Er mwyn lleihau effaith refeniw'r rhaglen gyfalaf h.y. costau cyllido cyfalaf o'r llog taladwy a'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf (MRP) sy'n creu cyllid i helpu i ad-dalu benthyciadau, ni fyddir yn defnyddio benthyciadau digefnogaeth oni bai bod:-
- y prosiect wedi'i gymeradwyo yn un Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu;
 - y prosiect yn brosiect buddsoddi i arbed, fydd yn talu'r costau cyllido cyfalaf h.y. llog taladwy a Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP).
 - y prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol o 75%, o leiaf, a bydd yn helpu i gyflawni o leiaf un o flaenoriaethau allweddol y Cyngor.
- 3.7** Lle bo balansau arian parod yn caniatáu, bydd benthycia gwirioneddol yn cael ei ohirio a bydd balansau arian parod yn cael eu defnyddio i oedi a chynilo llog taladwy a thaliadau MRP i refeniw. Gelwir hyn yn fenthycia mewmol. Pan fydd angen ailgyflenwi balansau arian parod, bydd y benthyciad yn cael ei gymryd allan a bydd y benthycia mewmol yn cael ei allanoli. Lle bydd llog yn debygol o godi'n sylweddol, dylid allanoli benthycia mewmol i leihau risg ond nid cyn y bydd ei angen.

3.8 Yn y pen draw, bydd cyllid cyfalaf, ac eithrio grantiau a ddyfarnwyd ar gyfer prosiectau penodol, yn cael ei ddyrannu i leihau costau cyllido cyfalaf ac i sicrhau bod gan y rhaglen gyfalaf yr hyblygrwydd i wneud y mwyaf o gyllid. Mae hyn yn arfer cyffredin mewn awdurdodau lleol. Gallai'r cyllid gwirioneddol a ddyrennir ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol fod yn wahanol i'r hyn a adroddwyd fel rhan o'r gyllideb gyfalaf. Bydd grant cyffredinol yn cael ei ddyrannu yn gyntaf i sicrhau y caiff hwn ei wario'n llawn ar ddiwedd y flwyddyn, oni bai bod Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo cario'r grant ymlaen. Mae hyblygrwydd gyda chyllid yn hanfodol i sicrhau bod y Cyngor yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd cyllido, megis rheoli grantiau penodol a ddyfarnwyd yn chwarter olaf y flwyddyn, sy'n caniatáu defnyddio'r grant penodol ar wariant cyfalaf arall a bennir yn lleol yn ystod y flwyddyn os na ellir ei wario ar amodau grant penodol erbyn diwedd y flwyddyn. Mae hyn ar y sail bod y Cyngor yn dyrannu cyllid o raglen y flwyddyn nesaf i gyllido'r prosiectau penodol y dyfarnwyd y cyllid gwreiddiol ar eu cyfer.

4. Y Strategaeth Gorfforaethol a Phroses y Rhaglen Gyfalaf

4.1 Datblygu'r Strategaeth Gyfalaf

Caiff y Strategaeth Gyfalaf ei hadolygu bob blwyddyn gan gymryd i ystyriaeth Gynllun diweddaraf y Cyngor, y Cynllun Ariannol Tymor Canol, y pwysau cyllidebol a ddisgwylir, Cynllun Rheoli'r Trysorlys a'r Cynlluniau Gweithredol a drafodir uchod. Mae hefyd yn ystyried rhaglen gyfalaf y flwyddyn flaenorol a lefel y cronfeydd wrth gefn a'r gyllideb refeniw. Mae'r strategaeth gyfalaf wedyn yn amlinellu'r amcanion a'r egwyddorion allweddol sydd wedyn yn helpu i ddatblygu'r Rhaglen Gyfalaf flynyddol bob blwyddyn. Gwariant cyfalaf yw gwariant i gaffael neu greu asedau newydd neu i adnewyddu asedau presennol lle mae oes yr ased yn fwy nag un flwyddyn ariannol. Gall yr asedau fod yn ddiriaethol (adeiladau, cerbydau ac isadeiledd) neu'n anniriaethol (trwyddedau meddalwedd). Bydd asedau anghyfredol o £10k neu fwy yn cael eu hystyried yn wariant cyfalaf. £10k yw lefel de minimis a argymhellir gan y Cyngor i fod yn gymwys fel rhan o'r rhaglen gyfalaf. Bydd asedau anghyfredol llai na £10k yn cael eu codi ar refeniw yn y rhan fwyaf o achosion. Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i ildio'r de minimis os yw'n briodol.

4.2 Datblygu'r Rhaglen Gyfalaf Flynyddol

4.2.1 Y Broses Bidio a Sgorio

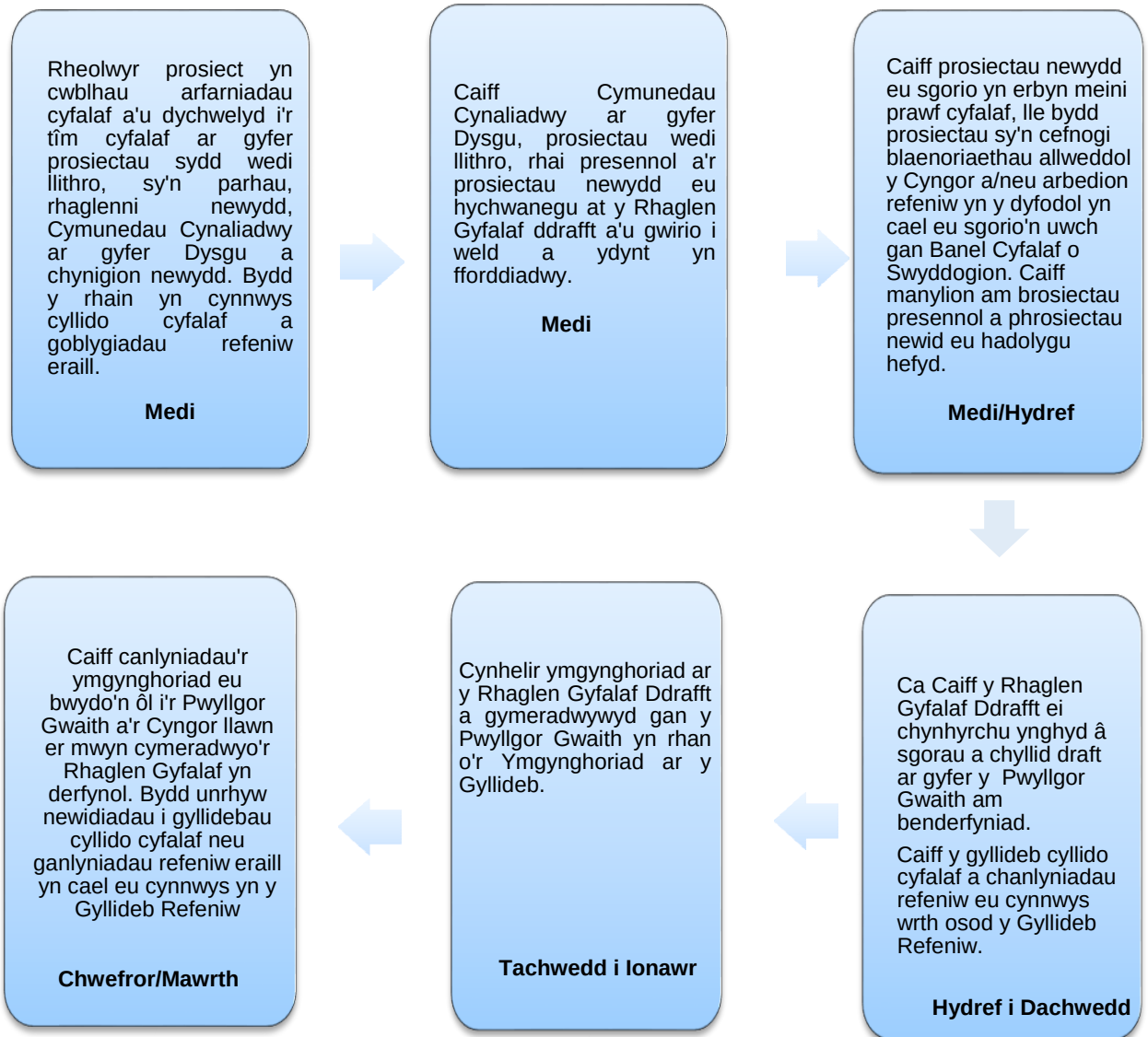
Wrth benderfynu pa brosiectau i'w cynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf, rhaid i'r bidiau fod, nid yn unig yn fforddiadwy, ond bod o gymorth hefyd i gyflawni'r blaenoriaethau allweddol yng Nghynllun y Cyngor a chwrdd ag amcanion ac egwyddorion y Strategaeth Gyfalaf. Bob blwyddyn, gofynnir i'r Gwasanaethau gyflwyno arfarniadau / bidiau cyfalaf newydd a diweddarau gwybodaeth am brosiectau sy'n parhau. Dylai'r arfarniadau ddangos sut mae pob prosiect yn bodloni'r meini prawf (a nodir isod) a byddant yn cynnwys yr holl oblygiadau refeniw parhaus a fydd yn codi o'r prosiect e.e. costau cynnal a chadw. Drwy sgorio arfarniadau / bidiau cyfalaf newydd, ceir elfen o wrthrychedd a sicrheir bod y prosiectau'n berthnasol i'r amcanion allweddol yng Nghynllun y Cyngor a'r Strategaeth hon. Y maen prawf pwysicaf yw pa mor agos y bydd y prosiect yn cyfrannu at gyflawni Cynllun y Cyngor, felly, mae mwy o bwysau wedi'i roi i'r maen prawf hwn. Y Gwasanaeth Cyfrifeg sy'n gwneud y sgorio cychwynnol. Wedyn bydd y Pwyllgor Gwaith yn ystyried ac yn cadarnhau'r sgorau wrth ddrafftio'r rhaglen gyfalaf flynyddol.

Meini Prawf	Sgôr
Pa mor agos y bydd y prosiect yn cyfrannu at flaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol a chynlluniau gweithredol allweddol	20
Bydd y prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol	10
Bydd y prosiect yn arwain at arbedion refeniw	10
Bydd y prosiect yn helpu i liniaru Risg Gorfforaethol	10
Cyfanswm y sgôr uchaf	50

Mae'r strategaeth hefyd yn dyrannu cyllid at gynnal a chadw ac uwchraddio asedau presennol. Mae Rheolwyr Asedau yn penderfynu beth yw eu hangen am gyllid a chaiff hyn ei gydbwysu yn erbyn y cyllid sydd ar gael er mwyn dyrannu cyllid i bob prif grŵp asedau (adeiladau, cerbydau, TG, ffyrdd).

4.2.2 Amserlen

Mae'r broses o gymeradwyo'r Strategaeth Gyfalaf yn dilyn yr amserlen ar gyfer gosod y gyllideb refeniw a datblygu'r Rhaglen Gyfalaf. Mae'r amserlen ar gyfer datblygu'r Rhaglen Gyfalaf wedi'i chrynhofio isod:-

4.2.3 Awdurdodi

Y Cyngor llawn sy'n gyfrifol am gadarnhau'r Rhaglen Gyfalaf bob blwyddyn, a hynny'n seiliedig ar yr argymhelliad a wneir gan y Pwyllgor Gwaith. Mewn achosion eithriadol, bydd prosiectau cyfalaf newydd sy'n codi yn ystod y flwyddyn yn cael eu hystyried gan Aelodau yn rhan o'r adroddiadau chwarterol i'r Pwyllgor Gwaith. Mae prosiectau sy'n codi yn ystod y flwyddyn yn debygol o gael eu cymeradwyo os ydynt yn cael eu cyllido'n sylweddol o grantiau neu gyfraniadau allanol, neu os ydynt yn ymateb i argyfwng e.e. tirlithriad, neu os bydd prosiect a gymeradwywyd yn y rhaglen yn cael ei ganslo a bod cyllid ar gael. Mae gofyn cael arfarniad cyfalaf ar gyfer prosiectau sy'n codi yn ystod y flwyddyn a bydd angen i'r prosiectau fod yn rhai sy'n helpu'r Awdurdod i gyflawni ei amcanion allweddol.

4.2.4 Strategaeth Gyfalaf a'r Rhaglen Gyfalaf

Bob chwarter, caiff adroddiad Monitro Cyfalaf ei gynhyrchu a'i gyflwyno i'r UDA a'r Pwyllgor Gwaith. Mae hyn yn ystyried gwariant hyd yma, gwariant a ragwelir hyd at ddiwedd y flwyddyn a naratif i egluro cynnydd neu ddiffyg cynnydd cynlluniau. Mae'r UDA wedi gofyn am fonitro'r Rhaglen Gyfalaf yn fanylach, yn cynnwys perfformiad anariannol a pherfformiad ehangach, megis effaith y prosiectau cyfalaf ar gyflogaeth, mewnfuddsoddiad, ac ati. Bydd fframwaith rheoli perfformiad uwch yn cael ei ddatblygu yn ystod y flwyddyn 2022/23, wrth i'r strategaeth hon gael ei hadolygu.

5. Edrych yn Ôl – Cyflawniadau'r Strategaeth a'r Rhaglenni Cyfalaf 2016/17 i 2020/21

Mae'r Cyngor wedi gwario bron i £160m ar brosiectau cyfalaf dros y cyfnod pum mlynedd uchod. Cyllidwyd £79m o grantiau cyfalaf, sef 49.36% o gyfanswm y gwariant cyfalaf. Mae hyn yn dangos gwerth cynnwys cyllid grant sylweddol yn un o amcanion y Strategaeth Gyfalaf. Mae'r gwasanaethau â'r gwariant mwyaf yn dangos bod prosiectau cyfalaf yn cyd-fynd â Chynllun y Cyngor 2017/2022. Tai, gan gynnwys tai i bobl fregus, Dysgu Gydol Oes i ddarparu asedau i helpu rhoi gwasanaethau i helpu unigolion i gyflawni eu potensial, a'r gofyniad cyfreithiol i adnewyddu priffyrdd a'r flaenoriaeth i wella'r Ynys. Dangosir hyn yn y tabl isod:-

Gwasanaeth	2016/17 £'000	2017/18 £'000	2018/19 £'000	2019/20 £'000	2020/21 £'000	Cyfanswm £'000
CF Tai	2,090	1,224	1,108	1,252	1,212	6,886
CRT Tai	8,607	9,291	9,028	11,812	12,622	51,360
Dysgu Gydol Oes	10,633	6,318	7,233	2,982	3,878	31,044
Economaidd ac Adfywio	1,180	788	4,017	2,993	2,714	11,692
Priffyrdd	8,747	6,004	6,055	7,176	5,382	33,364
Rheoli Gwastraff	480	66	84	180	3,213	4,023
Eiddo	1,394	786	697	990	2,405	6,272
Trawsnewid	1,353	587	448	1,297	771	4,456
Cyflog Cyfartal - Cyfarwydddeb Cyfalafu	-	2,566	-	-	-	2,566
Cynllunio	916	1,031	1,839	755	52	4,593
Gwasanaethau Oedolion	1,240	694	168	577	880	3,559
Cyfanswm Gwariant	36,640	29,355	30,677	30,014	33,129	159,815
Grantiau Cyfalaf	13,356	11,801	16,629	18,156	18,948	78,890
Canran y costau cyfalaf a gyllidir gan Grantiau	36.45%	40.20%	54.21%	60.49%	57.19%	49.36%

Yn ogystal, mae dadansoddiad o newyddion y Cyngor a gyhoeddwyd dros yr 1.5 mlynedd diwethaf yn amlygu rôl bwysig y Strategaeth Gyfalaf wrth gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor. Mae'r adran isod yn cynnwys dolenni i'r holl brosiectau cyfalaf a adroddwyd yn straeon newyddion y Cyngor yn ystod y cyfnod hwn, gan gynnwys adeiladau, megis adeilad newydd Ysgol Santes Dwynwen a'r gwaith adnewyddu sylweddol ar Neuadd y Farchnad, Caergybi, sydd wedi ennill gwobrau am ragoriaeth.

Newyddion wedi'i gyhoeddi am Brosiectau Cyfalaf ac yn dangos eu rôl wrth ddarparu Gwasanaethau Cyngor sy'n flaenoriaeth:-

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/mwy-o-dai-cyngor-newydd-o-ansawdd-ar-y-ffordd>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/mwy-o-unedau-busnes-yn-dod-ir-hen-safle-heliport>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/ysgol-santes-dwynwen-yn-ennill-gwobr-adeiladu-genedlaethol>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/gwobr-arall-i-brosiect-arloesol-neuadd-y-farchnad>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/addewid-o-drydan-glan-yn-hwb-i-gynlluniau-ynni-newydd>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/tenantiaid-yn-symud-i-mewn-i-bymtheg-o-dai-cyngor-newydd-yn-rhosybol>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/cam-olaf-y-broses-ymgynggori-ar-gyfer-map-rhwydwaith-teithio-llesol-ynys-mon-ar-agor>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/cyfle-i-drosglwyddo-ased-cymunedol-bodorgan>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/adborth-trigolion-yn-allweddol-i-gynlluniau-lliniaru-llifogydd-traeth-coch>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/cae-chwaraeon-3g-newydd-caergybi-ar-agor>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/ardal-chwarae-newydd-i-blant-ym-mharc-y-morglawdd-caergybi>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/seremoni-yn-nodi-dechrau-gwaith-adeiladu-ysgol-gynradd-newydd>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/canolfan-fusnes-ynys-mon-wedii-hymestyn-yn-croesawu-tenantiaid-newydd>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/gwaith-i-ddechrau-ar-yr-ysgol-corn-hir-newydd>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/gwobr-arall-i-brosiect-arloesol-neuadd-y-farchnad>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/cerbydau-graeau-newydd-yn-profi-eu-gwerth-y-gaeaf-hwn>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/gwasanaeth-tai-i-adeiladu-ar-gynnydd-rhagorol>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/re-fit-yn-helpur-cyngor-leihau-allyriadau-carbon-yn-sylweddol>

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/newyddion/newyddion/mwy-o-safleoedd-yn-barod-fel-rhan-o-brosiect-cyfalaf-cynnig-gofal-plant-mon>

6. Y Cyd-destun Ariannol Cyfredol a Chyllido

6.1 Cyfyngiadau Refeniw

- 6.1.1** Cyflwynwyd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig cychwynnol (CATC) ar gyfer 2022/23 i 2023/24 i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Medi 2021. Roedd hyn yn cydnabod yr anhawster gyda chynllunio ariannol y tu hwnt i un flwyddyn oherwydd diffyg rhagolygon cyllideb tair blynedd o'r Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru. Achosodd Brexit ei hun ansicrwydd sylweddol i'r economi, ac mae'n dal i wneud. Fodd bynnag, rhoddodd Pandemig y Coronafeirws yr effaith a gâi Brexit yn y cysgod gydag economi hynod fregus ar ôl bron i ddwy flynedd o gyfyngiadau Covid-19. Mae benthycar sector cyhoeddus ar gyfer 2020/21 ar ei uchaf mewn un flwyddyn ers yr Ail Ryfel Byd.
- 6.1.2** Mae gweithred Banc Lloegr i leihau'r gyfradd llog sylfaenol i 0.1% mewn ymateb i effaith economaidd cyfyngiadau Covid-19 wedi arwain at enillion truenus ar fuddsoddiadau Rheoli'r Trysorlys. Fodd bynnag, byddai'r cynnydd diweddar i 0.25% ym mis Rhagfyr 2021 ac i 0.50% ar 3 Chwefror 2022, fel arfer yn ddangosydd o economi gwell. Mae peth o'r cynnydd i'w briodoli i hyn, ond mae chwyddiant ar ei uchaf ers 1990 oherwydd codiadau sylweddol ym mhrisiau ynni megis nwy, trydan, ac ati. Mae Banc Lloegr wedi awgrymu cynnydd pellach yn ystod y flwyddyn i geisio gostwng chwyddiant. Er y bydd hyn yn golygu gwell enillion ar fuddsoddiadau Rheoli'r Trysorlys, golyga'r pwysau chwyddiant hyn y bydd y Cyngor yn talu mwy am ei holl wariant. Yn ogystal, mae cyllid y Cyngor bob amser mewn perygl oherwydd pwysau ariannol ar y Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru.
- 6.1.3** Mae'r CATC diwygiedig ar gyfer 2022/23, a adroddwyd yn rhan o'r broses o osod cyllideb refeniw am 2022/23 i'r Pwyllgor Gwaith ar 24 Ionawr 2022, yn amlygu setliad dros dro sylweddol gwell na'r disgwyl am 2022/23 ar 9.23%. Dyma'r setliad uchaf y mae'r Cyngor wedi'i dderbyn ers blyneddau, ac mae i'w groesawu'n arbennig ar ôl bron i ddegawd o doriadau cyllid o 2010/11. Fodd bynnag, yng ngoleuni'r pwysau chwyddiant sy'n parhau i gynyddu, mae'n amlwg pam y cyhoeddwyd setliad mor hael. Mae'r setliad hwn wedi golygu nad oes angen unrhyw doriadau yn y gyllideb am 2022/23, ac mae hefyd wedi bod yn fodd i roi cyllid ar gyfer mwy o staff i wasanaethau a dorrwyd yn flaenorol.
- 6.1.4** Mae setliad dros dro Llywodraeth Cymru hefyd yn cynnwys manylion y cyllid cyfalaf a roddwyd i'r Cyngor ar gyfer 2022/23. Mae'n bosib bydd y Cyngor yn derbyn grant cyfalaf, cyffredinol o £1.486m a £2.157m mewn benthyciad â chefnogaeth sydd, gyda'i gilydd, yn dod i £3.643m. Er mwyn cadw costau cyllido cyfalaf yn fforddiadwy ar gyfer y gyllideb refeniw, yn enwedig gyda'r ansicrwydd ynghylch lefelau cyllid refeniw yn y dyfodol, mae'n egwyddor allweddol yn y strategaeth hon na ddylai rhaglenni cyfalaf fod yn fwy na'r cyllid sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru, ac eithrio benthycia digefnogaeth ar gyfer elfen y Cyngor o gyllido'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu. Rhagwelir y bydd Llywodraeth Cymru yn cadw'r lefel hon o gyllid yr un fath, neu'n llai, yn y dyfodol.
- 6.1.5** Cynyddu oes asedau'r Cyngor sy'n heneiddio a chadw'n gyfoes ag uwchraddio technolegol fydd yn cael yr alwad gyntaf yn erbyn y cyllid hwn. Bydd hyn, felly, yn golygu na fydd cyllid sylweddol ar gyfer prosiectau newydd. Dan y strategaeth hon, ni ddylid ystyried prosiectau newydd oni bai bod cyllid grant sylweddol i ymgymryd â phrosiectau penodol, neu y gellid eu cyllido o fenthycia digefnogaeth os yw'r prosiect yn bodloni gofyniad y Côt Darbodus o ran gallu cyllido'r costau cyllido cyfalaf o incwm ychwanegol neu arbedion gwariant osgoi costau. Gellid defnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor i gyllido prosiectau cyfalaf, ond nid yw defnyddio cronfeydd wrth gefn yn gynaliadwy ac ni ddylid ei ystyried oni bai y bydd y gronfa gyffredinol yn uwch na'r isafswm a argymhellir. Gellir ystyried defnyddio arian dros ben i gyllido cyllid cyfatebol ar gyfer prosiectau a gyllidir â grant.
- 6.1.6** Fel y nodwyd yn flaenorol, bydd cyllido'r rhaglen gyfalaf yn cael effaith sylweddol ar y gyllideb refeniw, ac mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cymryd fforddiadwyedd i ystyriaeth wrth ei lunio,, ac mae Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys yn sicrhau bod y Cyngor yn cadw costau benthycia cyn ised â phosib trwy wneud y defnydd gorau o falansau arian parod y Cyngor ei hun i gyllido gwariant cyfalaf.

6.2 Cyllido Gwaith Moderneiddio Ysgolion

- 6.2.1** Mae'r Cyngor ar hyn o bryd ran o'r ffordd trwy raglen uchelgeisiol i foderneiddio ysgolion trwy'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu (rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif gynt), gyda Band A yn dod i ben yn 2022 a Band B yn rhedeg tan 2027.
- 6.2.2** Roedd pedwar cam i'r rhaglen yn flaenorol, a nodwyd yn Fandiau A, B, C a CH. Fodd bynnag, mae Bandiau C a Band CH wedi'u diddymu mewn enw. Bydd y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu ddiwygiedig yn parhau i ddarparu cyllid ar gyfer gwelliannau i ysgolion yn y tymor hir, ond ni fydd manylion y rhaglen newydd yn cael eu rhyddhau tan ar ôl yr etholiadau ym mis Mai 2022. Mae rhaglen Band A bellach bron â chael ei chwblhau, mae tair ysgol newydd sbon wedi eu cwblhau ac yn weithredol, Ysgol Cybi, Ysgol Rhyd y Llan ac Ysgol Santes Dwynwen. Mae gwaith adnewyddu hefyd wedi'i gwblhau yn Ysgol Parc y Bont a Brynsiencyn. Mae gwaith adeiladu ar Ysgol Corn Hir yn Llangefni wedi dechrau.
- 6.2.3** Amcangyfrifwyd yn flaenorol bod Band B yn £36m. Mae hon bellach yn rhaglen lai, sef £19m, ar gyfer prosiectau sy'n rhedeg o 2018/19 i 2027/28.
- 6.2.4** Mae Band A y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn cael ei gyllido drwy 50% o gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru a 50% trwy fenthycia digefnogaeth. Mae'r cyllid 50% gan Lywodraeth Cymru yn rhannol trwy grant (67% o'r 50%) ac yn rhannol trwy fenthycia â chefnogaeth (33% o'r 50%). Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi bod y gyfradd ymyrraeth ar gyfer Band B wedi cynyddu i 65%.
- 6.2.5** Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyflwyno model cyd-fuddsoddi ar gyfer Band B (MIM), lle mae cost cyfalaf y prosiect yn cael ei gyllido gan y sector preifat a bod y Cyngor wedyn yn talu ffi rhent i'r buddsoddwr am gyfnod penodedig (25 mlynedd yw'r disgwyl). Mae Llywodraeth Cymru yn gwneud cyfraniad tuag at y ffi rhent bob blwyddyn (y disgwyl yw y bydd yn o leiaf 70%).
- 6.2.6** Cyflwynwyd Rhaglen Amlinellol Strategol y Cyngor ar gyfer Band B i Lywodraeth Cymru ym mis Gorffennaf (cymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 17 Gorffennaf 2017). Yn y tabl isod dangosir y gwariant a'r cyllid amcangyfrifedig ar gyfer 2022/23:-

Y Cyllid Amcangyfrifedig ar gyfer 2022/23 i Fand A a Phrosiectau Arfaethedig Band B				
Band	Rhanbarth	Elfen Hunangyllidol £'m	Cymorth Llywodraeth Cymru £'m	Cyfanswm £'m
	CYFANSWM BAND A	3.8	-	3.8
	CYFANSWM BAND B	1.5	3.3	4.8

- 6.2.7** Tybir y byddai'r holl fenthycia digefnogaeth ac â chefnogaeth yn cael ei wneud trwy fenthyciadau'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus newydd dros gyfnod o amser sy'n cyfateb i oes ddisgwyliedig yr ased (50 mlynedd).
- 6.2.8** Bydd unrhyw fenthycia ychwanegol (â chefnogaeth a digefnogaeth) yn cynyddu Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CRF) y Cyngor. Bydd hynny, yn ei dro, yn cynyddu'r tâl MRP blynyddol a godir ar y cyfrif refeniw, gan arwain at daliadau llog blynyddol ychwanegol.
- 6.2.9** Byddai'r benthyca digefnogateh ychwanegol ar gyfer Band B (yn seiliedig ar gyfnod ad-dalu o 50 mlynedd a llog blynyddol o 3.2%) yn arwain at daliadau cyllido cyfalaf ychwanegol o £0.341m y flwyddyn i'r gyllideb refeniw (£0.210m o log yn daladwy a £0.131m MRP) unwaith y bydd y Rhaglen wedi'i chwblhau'n llwyr. Yn ymarferol, byddai'r costau hyn yn dod i mewn yn raddol wrth i bob prosiect gychwyn ac unwaith y byddem yn cymryd y benthyciadau i wneud y gwaith. Byddai'r tâl MRP yn cael ei godi unwaith daw'r ysgolion yn weithredol.

6.2.10 Dylid nodi y byddai cyflawni'r prosiectau Band B yn cael gwared ar yr angen i wneud gwaith cynnal a chadw sydd wedi cronni yn y gwahanol ysgolion.

6.3 Ffynonellau Cyllido – mae'r Rhaglen Gyfalaf yn cael ei chyllido o'r ffynonellau a ganlyn:-

- **Grant Cyfalaf Cyffredinol** – Mae hwn yn swm o arian sy'n cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru yn rhan o'r setliad blynyddol. Mae'r Cyngor yn rhydd i ddefnyddio'r grant cyfalaf ar unrhyw brosiect cyfalaf y mae'n dymuno. Rhaid i'r grant hwn gael ei wario erbyn 31 Mawrth yn y flwyddyn ariannol y mae'n berthnasol iddi.
- **Benthyca â Chefnogaeth** – Bydd y Cyngor yn benthyca gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) i gyllido'r gwariant. Mae'r costau refeniw sy'n codi o'r benthyciadau (Costau Llog a'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf) yn cael eu cyllido gan Lywodraeth Cymru drwy'r setliad refeniw blynyddol, sy'n egluro'r term "Benthyca â Chefnogaeth".
- **Benthyca Digefnogaeth** – Yma eto, mae'r Cyngor yn benthyca'r arian gan y (BBGC) neu o ffynhonnell arall, ond mae gofyn iddo gyllido'r costau refeniw o'i adnoddau ei hun. Ar y cyfan, mae prosiectau a gyllidir drwy fenthyca digefnogaeth yn brosiectau sy'n sicrhau arbedion refeniw, a'r arbedion hyn sy'n cael eu defnyddio i gwrdd â'r costau refeniw ychwanegol sy'n codi o'r benthyciad.
- **Grantiau Cyfalaf Penodol** – Bydd y Cyngor yn derbyn grantiau cyfalaf sy'n cyllido cost prosiect yn llawn neu'n rhannol. Fel arfer, bydd cyfyngiadau ar grantiau cyfalaf o ran y gwariant y gellir ei gyllido ac erbyn pa bryd y mae'n rhaid ysgwyddo'r gwariant.
- **Cyfraniad Refeniw** – Gall gwasanaethau gyfrannu o'u cyllidebau refeniw i gyllido prosiectau. Gan amlaf, bydd y cyfraniadau hyn ar ffurf cyllid cyfatebol ar gyfer prosiect sy'n cael ei gyllido'n bennaf o grant cyfalaf penodol.
- **Derbyniadau Cyfalaf** – Gellir defnyddio'r cyllid a gynhyrchir drwy werthu asedau i gyfrannu at gyllido'r rhaglen gyfalaf. Fel arfer, bydd derbyniadau o'r fath yn codi o werthu asedau dros ben (tir neu adeiladau gan amlaf).
- **Cronfeydd Wrth Gefn** – Gellir defnyddio cyllid sy'n cael ei ddal mewn cronfa wrth gefn, e.e. derbyniadau cyfalaf sydd heb eu defnyddio, i gefnogi'r rhaglen gyfalaf.

6.4 Effaith gwahanol cyllid cyfalaf

- 6.4.1** Nid yw cyllid a dderbynnir ar ffurf grantiau (cyffredinol neu benodol) yn cael unrhyw effaith ar sefyllfa ariannol tymor hir y Cyngor, gan fod pob grant a dderbynnir yn cael ei ddefnyddio i gyllido'r gwariant cyfalaf. Gellir cael gwahaniaethau o ran amseriad sy'n golygu na fydd grantiau'n cael eu defnyddio mewn un flwyddyn ac y byddant yn cael eu cario o un flwyddyn i'r nesaf drwy fantolen y Cyngor.
- 6.4.2** Yn sgil derbyniadau cyfalaf, trosir asedau dros ben yn arian parod sydd, yn eu tro, yn arwain at greu ased newydd. Yma eto, ychydig iawn o effaith tymor hir a gaiff y math hwn o gyllido ar sefyllfa ariannol y Cyngor, ond fe ddaw adeg pan fydd yr holl asedau dros ben wedi'u gwerthu ac y bydd lefel y cyllid sydd ar gael drwy derbyniadau cyfalaf yn gostwng.
- 6.4.3** Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn defnyddio'r cyllid dros ben ar y CRT (yr hyn sy'n weddill o incwm rhent ar ôl gwariant) i gyllido gwariant cyfalaf. Caiff hyn ei adlewyrchu yng nghynllun busnes y CRT ac nid yw'n cael effaith ar Gronfa'r Cyngor.
- 6.4.4** Bydd defnyddio cyllid refeniw yn lleihau gwerth y cyllid sy'n cael ei ddal yn y cronfeydd wrth gefn neu'r swm sy'n cael ei drosglwyddo i falansau cyffredinol y Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn, h.y. mae'n trosi arian parod dros ben i wneud ased newydd.
- 6.4.5** Mae benthyca â chefnogaeth a benthyca digefnogaeth yn cael effaith ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor ac mae goblygiadau o hynny, yn ei dro, i'r gyllideb Refeniw gan y bydd y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (MRP) a'r taliadau llog blynyddol yn fwy.
- 6.4.6** Er bod y Cyfrif Refeniw Tai yn gweithredu ar wahân i Gronfa'r Cyngor, nid yw'r Cyngor yn benthyca ar wahân ar gyfer gwariant o Gronfa'r Cyngor a'r CRT. Mae'r holl fenthyca yn cael ei gyfuno a chaiff y costau eu neilltuo i'r ddwy gronfa ar sail lefel y gwariant a gyllidwyd o fenthyciadau ar gyfer y ddwy gronfa. Adolygir y dull neilltuo drwy'r amser i sicrhau mai hwnnw yw'r dull mwyaf teg.

6.5 Cyfyngiadau Cyllido

- 6.5.1** Mae'r cyd-destun ariannol ansicr y mae'r Cyngor yn parhau i weithredu ynddo yn cael ei drafod yn adran 5, ac mae'n amlygu bod yna gyfyngiadau ar sut mae'r Cyngor yn cyllido gwariant cyfalaf. Un o'r prif flaenoriaethau i'r Cyngor yw lleihau gwariant refeniw er mwyn cael cyllideb gytbwys, gan hefyd leihau'r gostyngiad i gyllidebau gwasanaethau cymaint ag sy'n bosib. Mae'n rhesymol i'r Cyngor geisio cadw'r cynnydd sydd ei angen i'r gyllideb cyllido cyfalaf gyn ised â phosib. Bydd rhaid darparu cyllid cyfalaf ychwanegol, ond dylid cadw hyn ar lefel sy'n cael ei gyllido trwy'r setliad (grant cyfalaf cyffredinol a benthyca â chefnogaeth) fel bod y cynnydd yn y costau cyllido cyfalaf yn cael ei gyllido trwy dderbyniadau cyfalaf ac unrhyw grantiau penodol sydd ar gael.
- 6.5.2** Ni ddylid ystyried benthyca digefnogaeth (y tu allan i'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu) oni bai y gellir lleihau'r gyllideb gwasanaeth perthnasol gan swm sy'n fwy na'r MRP a chostau llog neu i gyllido cyfran y Cyngor o gynllun a gyllidir yn bennaf o grant allanol.
- 6.5.3** Mae wedi bod yn bolisi gan Llywodraeth Cymru dros nifer o flynyddoedd i gynnal lefel y grant cyfalaf cyffredinol a benthyca â chefnogaeth tua'r un lefel â'r blynyddoedd cynt, gyda chyllid cyfalaf ychwanegol yn cael ei gyfeirio i ysgolion, gwelliannau ffyrdd ac ati. Codwyd y cyllid grant cyffredinol am 2019/20, 2020/21 a 2021/22. Mae'r cyllid cyfalaf wedi'i ostwng i'r lefelau gwreiddiol yn y setliad dros dro ar gyfer 2022/23. Fodd bynnag, dyfarnwyd grant cyfalaf cyffredinol ychwanegol ym mis Chwefror 2022 i bob awdurdod lleol yng Nghymru. Rhagwelir mai £1.7m fydd cyfran Cyngor Sir Ynys Môn o'r cyllid ychwanegol ac mae modd cario hwn drosodd i 2022/23 - cynnydd sylweddol am y flwyddyn.
- 6.5.4** Fel landlord stoc tai, bydd y Cyngor hefyd yn derbyn lwfans atgyweirio sylweddol ar ôl cyflwyno'r cynllun busnes 30 mlynedd ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai a chael cymeradwyaeth iddo. Caiff gwariant cyfalaf ar y CRT ei ategu gan ddefnyddio arian wrth gefn y CRT a thrwy gyfrwng y pwerau benthyca y gall y CRT eu defnyddio.
- 6.5.5** Bydd grantiau penodol sydd wedi'u cymeradwyo, sy'n debygol o gael eu cymeradwyo neu sy'n deillio o fidiau llwyddiannus, hefyd ar gael i gyllido cynlluniau cyfalaf. Mewn rhai achosion, efallai y bydd rhaid i'r Cyngor gyfrannu swm o'i gyllid cyfalaf ei hun fel cyllid cyfatebol fel y gall sicrhau'r cyllid grant. Daw'r grantiau a chyfraniadau sydd wedi eu hadnabod hyd yma fel ffynonellau cyllido ar gyfer 2022/23 i £8m, gan gynnwys y grant cyfalaf cyffredinol. Mae'r Cyngor wedi derbyn cyllid sylweddol gan yr UE yn y gorffennol. Ni fydd y ffynhonnell hon ar gael o 2022/23 ymlaen, ond bydd y Cyngor yn ceisio cael ffynonellau amgen o gyllid lle bo hynny'n bosibl.
- 6.5.6** Fel y nodwyd yn flaenorol, rhaid i unrhyw fenthycia digefnogaeth gynhyrchu incwm ychwanegol / arbedion gwariant refeniw i gyllido'r costau cyllido cyfalaf ychwanegol (MRP a thaliadau llog) a gaiff eu codi ar y cyfrif refeniw. Bydd unrhyw gynlluniau arfaethedig a gyllidir gan fenthycia digefnogaeth yn cael eu hasesu fesul cynllun.
- 6.5.7** Yn ychwanegol at y ffynonellau cyllid a nodir uchod, mae'r Cyngor yn dal cronfa cyllido cyfalaf wrth gefn, sy'n cynnwys cyfraniadau refeniw nad ydynt wedi'u defnyddio eto. £1.207m oedd y balans yn y gronfa wrth gefn hon ar 31 Mawrth 2021.
- 6.5.8** Mae derbyniadau cyfalaf sydd heb eu dyrannu'n cael eu dal mewn cronfa wrth gefn. Roedd balans y gronfa wrth gefn ar 31 Mawrth 2021 yn £0.767m. Bydd y derbyniadau hyn yn cael eu defnyddio'n ffynhonnell gyllido ar gyfer rhaglen 2021/22, neu byddant yn helpu i gyllido gwariant sydd wedi llithro yn 2022/23 a thu hwnt, fel bo'r angen.
- 6.5.9** Yn gryno, dylai'r cyllid ar gyfer prosiectau cyfalaf newydd yn 2022/23 fod wedi'i gyfyngu i lefel y grant cyfalaf cyffredinol (£1.486m), benthyca â chefnogaeth (£2.157m) ac unrhyw dderbyniadau cyfalaf heb eu dyrannu a gynhyrchir yn y flwyddyn. Byddai cyfanswm y gyllideb sydd ar gael oddeutu £3.643m, heb gynnwys grantiau, cyllid Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu a chyllid y CRT. Bydd yr egwyddor hon yn cael ei defnyddio yn y tymor canol a'r tymor hwy i sicrhau bod y rhaglen gyfalaf yn fforddiadwy, yn enwedig yng nghyd-destun toriadau cyllid sy'n parhau.

6.6 Proffil Cyllido Amcangyfrifedig 2022/23 i 2023/24

6.6.1 Mae'r cyllid allanol gan Lywodraeth Cymru (gan eithrio Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu) am y cyfnod 2022/23 i 2024/25 i'w weld yn y tabl isod. Dylid nodi y bydd y Cyngor hefyd yn derbyn nifer o fân grantiau cyfalaf.

Amcangyfrif o'r Cyllid Cyfalaf gan Lywodraeth Cymru 2022/23– 2024/25

	2022/23 £'m	2023/24 £'m	2024/25 £'m
Grant Cyfalaf Cyffredinol	1.486	1.783	1.783
Benthyca â Chefnogaeth	2.157	2.588	2.588
Lwfans Gwaith Trwsio Mawr	2.660	2.660	2.660
Grant dadgarboneiddio		0.500	0.500
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf Llywodraeth Cymru	6.303	7.531	7.531

6.6.2 Bydd y rhan fwyaf o brosiectau newydd y'u bwriadwyd ar gyfer 2022/23 yn cael eu cyllido o'r cronfeydd wrth gefn oherwydd y cyllid cyfalaf cyfyngedig uchod. Mae benthyca digefnogaeth yn bosibl ond, oni bai bod y prosiectau'n cynhyrchu arbedion refeniw neu gyllid grant sylweddol, yna bydd y tâl MRP ychwanegol a'r costau llog yn cynyddu'r gyllideb refeniw y mae'n rhaid ei gyllido gan gynnydd yn y Dreth Gyngor neu drwy wneud arbedion refeniw yn rhywle arall. Felly, gall y Cyngor sicrhau bod y costau cyllido cyfalaf yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy drwy gyfyngu ar wariant cyfalaf a gyllidir gan fenthyciadau digefnogaeth i'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu a phrosiectau cyfalaf sy'n arwain at arbedion refeniw uwch na'r MRP a thaliadau llog taladwy o'r cyllid cyfalaf. Mae Adroddiad Rhaglen Gyfalaf Drafft 2022/23, a grynhoir isod, yn cynnig rhaglen fforddiadwy â ddefnydd cyfyngedig o fenthyciadau digefnogaeth.

7 Rhaglen Gyfalaf Ddrafft 2022/23

- 7.1** Bydd y rhaglen gyfalaf ddrafft am 2022/23 yn cael ei chyflwyno ochr yn ochr â'r strategaeth gyfalaf hon i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth 2022 ac i'r Cyngor llawn ar 10 Mawrth 2022. Mae'r tabl isod yn crynhoi'r rhaglen gyfalaf arfaethedig, gan gynnwys ffynonellau cyllido. Ceir rhagor o fanylion yn Atodiad 2.

Crynodeb o Raglen Gyfalaf Ddrafft 2022/23

	Cyf	£'000
Cynlluniau 2021/22 a Ddygwyd Ymlaen	Paragraff 4.1 a Thabl 2	1,322
Adnewyddu / Newid Asedau	Paragraff 4.2	5,042
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	Paragraff 5.2 a Thabl 3	1,432
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd (Cyllidir o'r Cronfeydd Wrth Gefn a Benthycia Digefnogaeth)	Paragraff 5.3 a Thabl 4	783
Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	Paragraff 6	8,598
Cyfrif Refeniw Tai	Paragraff 7	18,784
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf 2022/23 a Argymellir		35,961
Cyllidir gan:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		1,486
Benthycia â Chefnogaeth - Cyffredinol		2,157
Balansau Cyffredinol		1,681
Benthycia â Chefnogaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif		1,168
Benthycia Digefnogaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif		5,261
Arian Wrth Gefn CRT a Gwarged Mewn Blwyddyn		10,099
Benthycia Digefnogaeth CRT		6,000
Derbyniadau Cyfalaf		600
Grantiau Allanol		4,854
Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig		1,195
Cronfa Gyffredinol Benthycia Digefnogaeth		138
Cyllid 2021/22 a Ddygwyd Ymlaen		1,322
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2022/23		35,961

7.2 Cynlluniau Gwariant Cyfalaf Tymor Hwyl

- 7.2.1** Mae'r rhaglen gyfalaf isod yn rhoi rhagolwg sy'n gyson â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig a'r prosiectau a restrir yng Nghynllun Trosiannol 2022/23 y Cyngor, y cynllun gweithredol ac yn Natganiad Strategaeth Rheol'r Trysorlys. Mae'r strategaeth gyfalaf hon hefyd yn cyfleu'r bwriadau tymor hir o ran Band B Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu. Mae'n anodd gwybod a fydd prosiectau tymor hwy yn cael eu cyllido yn rhan o waith canolbwyntio newydd y Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu. Bydd y rhaglen ddiwygiedig yn cael ei chyhoeddi ar ôl yr etholiadau ym mis Mai 2022, fodd bynnag, mae'r wefan yn nodi ei bod ar gyfer cyllido gwelliannau mewn ysgolion yn y tymor hir. Anodd, hefyd, yw cynhyrchu cynlluniau tymor hwy yn rhan o'r strategaeth hon tra bod Covid-19 yn dal i gael effaith sylweddol. Bydd cynlluniau tymor hwy yn cael eu hamlinellu yn Strategaeth Gyfalaf 2023/24. Mae gan y CRT gynllun tymor hir clir o fuddsoddi mewn tai Cyngor fel rhan o'r cynlluniau busnes treigl 30 mlynedd. Mae angen rhaglen tymor hir hefyd ar gyfer adnewyddu asedau presennol

8 Strategaeth Buddsoddi nad yw'n ymwneud â Rheoli'r y Trysorlys

- 8.1** Mae'r Strategaeth Buddsoddi Rheoli'r Trysorlys wedi'i chynnwys yn y DSRhT a drafodir isod. Yn ogystal, mae'r Cyngor yn dal nifer o fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai Rheoli'r Trysorlys. Dyma'r eiddo buddsoddi y mae'r Cyngor yn ennill incwm rhent ohonynt. Mae'r rhain yn helpu i ddarparu ffrwd refeniw tymor hir i'r Cyngor. Roedd tua 70 eiddo yn y portffolio eiddo buddsoddi ar 31 Mawrth 2021, oedd yn werth £6.2m. Mae'r rhain yn cynnwys eiddo manwerthu, unedau swyddfa ac unedau masnachol. Yn 2020/21, casglwyd £340k o incwm rhent o eiddo buddsoddi. Gwariwyd £111k ar gynnal a chadw ac ati, a arweiniodd at incwm gweithredol net o £262k o incwm rhent ac incwm arall. O ran cynlluniau ar gyfer yr eiddo buddsoddi yn y dyfodol, bydd yr adeiladau'n parhau i gael eu cynnal i safonau cyfreithiol. Yn ogystal, adeiladwyd cyfadeilad unedau diwydiannol newydd yn ddiweddar ac mae'n weithredol yn Llangefni. Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru ar godi Unedau Diwydiannol ym Mhenrhos, Caergybi. Mae'r rhain yn debygol o ddod yn weithredol yn 2022/23. Mae'r prosiect hwn wedi'i ymestyn i godi unedau ychwanegol yng Nghaergybi a'r cynllun newydd ar gyfer unedau ychwanegol yn Llangefni, fel y nodir yn y Cynllun Trosiannol.
- 8.2** Mae gan Awdurdodau Lleol y grym i brynu neu ddatblygu eiddo fel buddsoddiadau er mwyn gwella gweithgaredd economaidd o fewn ardal y Cyngor neu fel modd o gynhyrchu incwm ychwanegol i'r Cyngor. Ar hyn o bryd, nid oes gan y Cyngor unrhyw gynlluniau i ddefnyddio'r pwerau hyn yn ehangach nag ar y cynlluniau a nodir uchod, ond mae defnyddio'r pwerau hyn yn parhau i fod yn opsiwn ac mae'r Strategaeth yn caniatáu i'r Cyngor wario ar eiddo buddsoddi er mwyn cyflawni amcanion allweddol y Cyngor neu i fanteisio ar unrhyw gyllid allanol sylweddol a allai ddod ar gael.

9 Benthycia a Rheoli'r Trysorlys

- 9.1** Mae Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRhT) ac Arferion Rheoli'r Trysorlys yn rhoi'r fframwaith i sicrhau bod digon o arian parod i dalu cyflenwyr, sicrhau bod unrhyw arian dros ben yn cael ei fuddsoddi'n ddiogel a bod benthycia i gyllido rhaglen gyfalaf 2022/23 yn fforddiadwy. Bydd y DSRhT yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn ar 10 Mawrth 2022.
- 9.2** Mae Atodiad 11 DSRhT 2024/25 yn cyflwyno'r dangosyddion darbodus a thrysorlys am y cyfnodau 2020/21 i 2023/24, sy'n helpu i benderfynu a yw cynlluniau benthycia yn fforddiadwy.
- 9.3** Mae cymhareb costau cyllido i ffrydiau refeniw net yn fesur o fforddiadwyedd. Mae'r gymhareb amcangyfrifedig o gostau cyllido i ffrydiau refeniw net fel a ganlyn:-

2020/21 (Gwirioneddol)	6.12%
2021/22 (Rhagamcanol)	5.08%
2022/23(Rhagamcanol)	5.42%
2023/24 (Rhagamcanol)	5.57%
2024/25 (Rhagamcanol)	5.56%

Yn seiliedig ar yr uchod, mae'r rhaglen gyfalaf arfaethedig yn parhau i fod yn fforddiadwy o ran y goblygiadau refeniw.

- 9.4** Yn 2018/19, adolygodd y Cyngor ei bolisi Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP) a llwyddodd i ôl-ddyddio'r newidiadau. Cynlluniwyd yr adolygiad o'r polisi i sicrhau bod darpariaeth ddarbodus yn cael ei chodi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn. Fodd bynnag, canlyniad y newid hwn oedd iddo nodi gorddarpariaeth mewn blynyddoedd blaenorol a gellir defnyddio'r gorddarpariaeth hon yn y blynyddoedd i ddod i sicrhau bod y costau cyllido blynyddol yn parhau i fod yn fforddiadwy. Bydd y Swyddog Adran 151 yn cymryd hyn i ystyriaeth wrth benderfynu ar y tâl MRP blynyddol.
- 9.5** Nod Strategaeth Rheoli'r Trysorlys yw defnyddio balansau arian parod mewnol y Cyngor, lle bynnag y bo modd, yn lle benthycia allanol. Wrth bennu lefel y benthycia mewnol, rhaid cynnal digon o falansau arian parod i ddiwallu anghenion arian parod dyddiol y Cyngor h.y. talu staff, cyflenwyr ac ati.

9.6 Buddsoddiadau Rheoli'r Trysorlys, 10 Chwefror 2022

Banc	Swm a Fuddsoddwyd	Cyfradd Llog
Santander	£7,406,043	0.02%
Bank of Scotland	£7,206,584	0.01%
Royal Bank of Scotland	£1,673	0.01%
NatWest	£30,000,505	0.01%
Goldman Sachs	£7,500,000	0.765%
Cyfanswm	£52,114,805	

Mae tîm Rheoli'r Trysorlys ar hyn o bryd yn y broses o drefnu dau gyfrif cyfnod sefydlog arall sydd â chyfraddau llog sylweddol uwch, yn ychwanegol at yr hyn a adnewwyd yn ddiweddar yn Goldman Sachs uchod.

10. Risgiau Posib a Gyfyd o'r Strategaeth Gyfalaf

- 10.1** Yr her a'r risg fwyaf yw'r ansicrwydd ynghylch cyllid yn y dyfodol ar gyfer reffeniw a chyfalaf. Mae'r Cyngor wedi tanwario'n sylweddol yn 2020/21, ac mae'n debygol o danwario yn 2021/22 sy'n helpu i roi rhwyd ddiogelwch a ddangosir gan y buddsoddiadau iach mewn banciau a ddangosir uchod.
- 10.2** Mae Strategaeth Gyfalaf y Cyngor yn seiliedig ar lefel dybiedig o gyllid gan Lywodraeth Cymru a thrwy grantiau allanol. O ystyried yr ansicrwydd parhaus ynghylch cyllidebau a cholli cyllid grant sylweddol a dderbynnir ar hyn o bryd gan yr Undeb Ewropeaidd, mae perygl na fydd y lefel dybiedig hon o gyllid grant yn dod i law fel y nodir yn y strategaeth. Bydd rhaid ailasesu'r strategaeth gyfalaf a'r rhaglen gyfalaf flynyddol os bydd unrhyw newid yn y cyllid..
- 10.3** Mae'r strategaeth yn cydnabod pwysigrwydd cynnal asedau presennol y Cyngor. Mae risg nad yw'r rhaglen adnewyddu yn ddigonol a bod safon yr asedau yn disgyn i'r fath raddau fel bod angen mwy o fuddsoddiad er mwyn cynnal gwasanaethau. Efallai na fydd y buddsoddiad ychwanegol hwn yn fforddiadwy neu efallai bydd angen tynnu prosiectau newydd eraill oddi ar y rhaglen.
- 10.4** Mae'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn rhaglen mor uchelgeisiol a sylweddol fel bod risg na fydd y Cyngor yn gallu fforddio'r rhaglenni ar ôl Band B, er y bydd y cynnydd yn y cronfeydd arian parod defnyddiadwy wrth gefn yn helpu gyda buddsoddi mewn ysgolion.
- 10.5** Mae benthyca allanol yn arwain at gost llog sylweddol bob blwyddyn. Mae'r rhan fwyaf o fenthyciadau'r Cyngor yn rhai sefydlog ac nid yw unrhyw gynnydd mewn cyfraddau llog yn cael effaith arnynt. Fodd bynnag, gallai unrhyw gynnydd sydyn mewn cyfraddau llog gael effaith ar fforddiadwyedd prosiectau yn y dyfodol a gyllidir drwy fenthyciadau. Amlinellir camau yn y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys sy'n lliniaru'r risg hon i ryw raddau. Bydd y codiadau graddedig bach presennol yn y Gyfradd Sylfaenol yn cynyddu cyfraddau benthyca y BBGC er, ar hyn o bryd, mae'r rhain i gyd ymhell islaw llawer o'r cyfraddau sefydlog ar fenthyciadau cyfredol.

11. Gwybodaeth a Sgiliau

- 11.1** Mae gan y tîm cyfrifo Adnoddau bedwar cyfrifydd cymwys, gan gynnwys y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, sy'n gofalu am y rhaglen gyfalaf a swyddogaeth Rheolaeth Trysorlys. Mae yna hefyd dechnegydd cyfrifo cymwys sydd â phrofiad sylweddol mewn cyfalaf a rheoli'r trysorlys. Mae'r tîm yn mynd ar gyrsiau CIPFA ar gyfalaf a rheoli'r trysorlys ac mae ganddynt wybodaeth gadarn o'r maes cyfrifyddu arbenigol hwn. Mae yna hefyd dîm o weithwyr proffesiynol o fewn gwasanaethau, megis penseiri, rheolwyr prosiect, peirianwyr, sy'n cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni'r Rhaglen Gyfalaf. Mae'r Cyngor hefyd yn comisiynu cyngor arbenigol gan *Link Asset Services*. Mae'r gwasanaeth hwn yn mynd i aildendr ar hyn o bryd yn unol â rheolau caffael. Mae penderfynwyr y Cyngor yn derbyn adroddiadau rheolaidd ar gyfalaf a rheoli'r trysorlys a chynigir hyfforddiant rheoli'r trysorlys i'r Aelodau. Amlinellir y trefniadau llywodraethu yn y Cyfansoddiad a'r Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.

Atodiad 2
Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig 2022/23

			CYLLIDWYD GAN						
CYNLLUN	CYLLIDEB 2022/23 £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chefnogaeth £'000	Benthyca Digefnogaeth £'000	Cronfa wrth gefn y CRT £'000	Cronfa wrth gefn derbynebion Cyfalaf £'000	Cronfa wrth gefn a Glustnodedig £'000	Balansau Cyffredinol £'000
Cynlluniau 2021/22 a ymrwymwyd ac a ddygwyd ymlaen									
Penrhos Cam II	493	493							
Cyd-Fenter Llangefni	119	119							
Porth Twristiaeth	170	170							
Partneriaeth Tirwedd Caergybi	190	190							
Adfywio Caergybi (Cam II)	350	350							
CYFANSWM Cynlluniau 2021/22 a ymrwymwyd ac a ddygwyd ymlaen	1,322	1,322	-	-	-	-	-	-	-
Adnewyddu / Newid Asedau									
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	750		750						
Adnewyddu Ysgolion	1,000			1,000					
Adnewyddu Adeiladau nad ydynt yn Ysgolion	700		450					250	
Priffyrdd	2,000		14	876					1,110
Cerbydau	300		100					200	
Asedau TG	292						292		
CYFANSWM Adnewyddu / Newid Asedau	5,042	-	1,314	1,876	-	-	292	450	1,110

			CYLLIDWYD GAN						
	CYNLLUN £'000	CYLLIDEB 2022/23 £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chymorth £'000	Benthyca Digymorth £'000	Cronfa wrth gefn y CRT £'000	Cronfa wrth gefn derbynebion Cyfalaf £'000	Cronfa wrth gefn a Glustnodwyd £'000
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd									
Cynlluniau Lliniaru Llifogydd	281			281					
Dat Econ – Crochan o arian cyfatebol	100		100						
Uwchraddio Cyfleusterau Cyhoeddus	480		72				308	100	
Canopis Allanol (Tair Ysgol Uwchradd)	371								371
Seilwaith Morwrol	200								200
CYFANSWM Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	1,432	-	172	281	-	-	308	100	571
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd (Cronfeydd Wrth Gefn Gwasanaeth ac a Glustnodwyd a Benthyca Digymorth)									
Seilwaith Ymwelwyr	200							200	
Atgyweiriadau i Felin Llynnon	103				38			65	
Offer Ailgylchu	380							380	
Offer Fitrwydd (Canolfan Hamdden David Hughes)	100				100				
CYFANSWM Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd (Cronfeydd Wrth Gefn Gwasanaeth ac a Glustnodwyd a Benthyca Digymorth)	783	-	-	-	138	-	-	645	-
Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu									
Band A	3,768	-		-	3,768				
Band B	4,830	2,169		1,168	1,493				
CYFANSWM	8,598	2,169	-	1,168	5,261	-			-
CYFANSWM Y GRONFA GYFFREDINOL	17,177	3,491	1,486	3,325	5,399	-	600	1,195	1,681

			CYLLIDWYD GAN								
		CYLLIDEB 2022/23 £'000	Grantiau Allanol	Grant Cyfalaf Cyffredinol	Benthyca â Chymorth	Benthyca Digymorth	Cronfa wrth gefn y CRT	Cronfa wrth gefn derbynebion Cyfalaf	Cronfa wrth gefn a Glustnodwyd	Balansau Cyffredinol	
	Cyfrif Refeniw Tai										
Rhaglen Gynnal a chadw Gynlluniedig Draddodiadol SATC		9,555	2,685				6,870				
Datblygiadau Newydd a Phrynu eiddo Hawl i Brynu yn ôl		9,229				6,000	3,229				
CYFANSWM Y CYFRIF REFENIW TAI		18,784	2,685	-	-	6,000	10,099	-	-	-	
CYFANSWM Y RHAGLEN GYFALAF 2022/23		35,961	6,176	1,486	3,325	11,399	10,099		600	1,195	1,681